

ŠKOFIJSKI LIST

31.

Duhovnikom ljubljanske škofije za leto 1913.¹

Ni še prepozno, da tudi letos o začetku leta izpregovorim Vam, mili duhovni sobratje, o naših skupnih nalogah, skupnih uspehih in skupnih bridkostih. Nameravam pa vzdržati in ako treba na novo podžgati ono pogumno in neustrašeno delavnost, po kateri se odlikujete vsaj ogromna večina v ljubljanski škofiji vneti za Boga, za cerkev in za ljudstvo.

I. Cerkveni jubilej.

Letos praznujemo 16 stoletnico, odkar je leta 313. cesar Konstantin skupno s cesarjem Licinijem izdal v Milanu svoj slavni lastnoročni edikt.

Cerkev so krvavo preganjali skoraj 300 let. Najbolj je preganjanje besnelo za cesarja Decija (249—251 po Kr.), za Valerijana (253—260 po Kr.) in posebno za krutega Dioklecijana (303—305) in njegovih naslednikov. Pri teh zadnjih so bile muke grozne, ker niso nameravali kristjanov pomoriti, ampak z neznosnimi bolečinami k odpadu prisiliti. Iskali in morili so posebno cerkvene poglavarje, da bi verniki brez poglavarjev in voditeljev vsi zbegani in prestrašeni bolj gotovo zatajili križanega Jezusa in se oklenili starih rimskih bogov.

Leta 306. postane cesar Konstantin Veliki, sin svete Helene. Bil je katoličanom nagnjen. Ni pa bil sam za vladarja, ampak bilo jih je ž njim še pet drugih. Maksimijan in Galerij kmalu umrjeta. V Rimu vlada kruti Maksencij. Rimljani zdihujejo radi njegovih grozovitosti in žele rešitve. Zadobé jo, ko leta 312. Maksencij napove vojsko Konstantinu, ki je bil v Galiji. Konstantin pohiti z dobro oboroženo armado v Italijo in pobije na več krajih čete Maksencijeve. Že pridere do bližine Rima.

Pred Rimom ga pa čaka velika armada Maksencijeve, kateri načeljuje Maksencij sam.

¹ Naj gg. dekani izvolijo poskrbeti, da se ta list čita na shodih Sodalitatis.

Konstantin ima polovico manj vojakov, stoji v tuji zemlji; usodepolna zanj in za krščanstvo bo bitka, ki se ima pričeti! V tej zadregi zaupa v Kristusa. In glej! opoldne zasije na nebu svitel križ z napisom: »In hoc signo vinces!« Konstantin in vsa njegova vojska vidi in gleda to prikazen. Ponoči se Konstantinu prikaže Kristus sam in mu zapove, da naj po tej podobi napravi zastavo, ki naj se v bitkah nosi pred vojsko. Konstantin posluša.

Odločilna bitka se prične dne 28. oktobra leta 312. nekoliko severno od Rima. Konstantin zmaga; Maksencij beži in pri milvijskem mostu utone v Tiberi. Nepopisna radost napolni Rimljane, celo pogani se radujejo; senat pa postavi cesarju steber s kipom na foru. Cesar ne gre na kapitol Jupitra počastit, pač pa sprejme poklonstvo Rimljanov in zapove, naj se mesto žezla da v roko zastava s križem, ki naj ima napis: »S tem zveličalnim znamenjem, znakom prave moči, sem Vaše mesto osvobodil jarma trinogovega.« Cesar je zgodovinarju Evzebiju s prisego potrdil, da je križ na nebu videl on in vsa vojska.

Kmalu pride v Milan, kjer se sestane s cesarjem Licinijem. Oba razglasita, da je v rimskem cesarstvu katoliška vera svobodna; svobodno naj se izpoveduje in svobodno se sme k njej pristopati; nazaj naj se dajo cerkve in cerkvam oropano premoženje. To se je zgodilo meseca februarja 313. Sedaj je cerkev prišla iz katakomb in je svobodno razvijala svojo božjo moč. Od tega časa pa do sedaj stoji cerkev mogočna med narodi; kar imajo narodi omike, po cerkvi so jo dobili. Peklenske moči so jo strašno napadale; ni ga orožja ne materielnega ne duhovnega, ki bi se ne bilo uporabilo zoper njo; toda vedno je zmagovala.

Zmaguje tudi danes. Res, države kot take so ji pokorščino odpovedale, so zatajile Gospoda Jezusa; res, vse Bogu nasprotne sile celega sveta so se združile zoper Gospoda in njegovo kraljestvo; toda notranje versko prepričanje, pogumno

zunanje izpovedanje, življenje po veri v vseh, tudi omikanih in visokih krogih silno napreduje in plamen srčne ljubezni do Gospoda v Zakramentu ljubezni, se širi po celi zemlji in vžiga rod za rod: »Portae inferi non praevallebunt adversus eam.«¹

Zato bomo 16 stoletnico, odkar je Cerkev dobila prostost, obhajali veselega in hvaležnega srca. Kdaj in kako, se bo že še v pravem času določilo. Kakor se čuje, bo v Rimu največje slavlje meseca aprila; pri nas pa se bo določilo, ko izide papeževa okrožnica. Prosim pa že sedaj, da gospodje v cerkvi, v šoli in v društvi ljudstvo na to opozarjate. Pripravno gradivo za pridige in govore v društvi bi bili dokazi o božanstvu Jezusovem, o božji ustanovitvi cerkve, o znakih njene nepremagljive moči, o raznih borbah in zmagah tekom zgodovine in o presrečnem vplivu na posamezne ljudi, družine, države in narode.

II. Naš vsestranski napredek.

V ljubljanski škofiji je zares lepo. Dežela je lepa, prinaša zadostnih pridelkov, dviga se materielno in duševno. Vsi smo Slovenci, le malo je Nemcev. Vsi smo katoličani, le neznatno število je izjem. Tako enotne dežele skoraj ni mogoče dobiti v Avstriji. Lahko se veselimo svoje dežele in svojega ljudstva. Ne manjka se sicer domačih sinov, ki so otroci zmot, ki so že odpadli ali odpadejo od katoliške cerkve, da, od Kristusa samega in ki zares z vsemi silami delajo za to, da bi vse ljudstvo v svoje zmote pritegnili: toda utemeljeno je upanje, da jim vsa njihova prekanjenost ne bo toliko koristila, da bi peklenške namene dosegli. Le pogledjmo naš vsestranski napredek za časno in večno srečo našega ljudstva, pa poguma ne bomo izgubili, marveč srčno nadaljevali vsestransko delo.

1. Naše cerkveno delo.

Svojega cerkvenega dela nismo omejili samo na cerkev, ampak potrudili smo se, da v duhu svetega evangelija uredimo vso vzgojo od zibelke pa do groba. Le pogledjmo naša razna dela.

a) Delo za mladino.²

Prva vzgoja otrok koj po rojstvu pripada staršem, posebno materi. Vzgoja je pa velika umetnost. Ali jo naše matere razumejo? Razumevajo jo vedno bolj in bolj tam, kjer redno

prihajajo k pouku mater, ki se po škofijskih določilih vrši štirikrat na leto, in sicer po točno začrtanem načrtu.¹ Za pomoč je tudi knjižica »Pouk staršem«, v kateri dajem navodila za ženo od trenutka, ko je postala mati, pa do 14. leta otrokovega. Pouk je jako natančen in konkreten.

Ko je otrok šest let star, mora v šolo. To je sicer vsaj eno leto prezgodaj, ker otrok še ni toliko razvit, da bi lahko zmagoval pretežno delo pri začetnem poučevanju. Vendar, ker postava zahteva, se mora ubogati. V šoli vzgaja učitelj, ako razume ta del svojega prelepega poklica. Posebno veroučitelj bi moral delovati vzgojno in delovati na srce, na voljo, na domišljijo. Hvala Bogu, da katehetje to stran svojega truda v šoli vedno bolj umevajo in tudi uspešno izpolnjujejo. In sedaj imate v rokah zgodnje sv. obhajilo.² Kristus sam prihaja v srca otrok in vzdržuje ter pomnožuje dušno življenje, začeto pri sv. krstu, da se prezgodaj ne zamori. In kako izredno vzgojno more biti spovedovanje! Spovednik gleda v mlado srce, v katerem se začenjajo razvijati razne, vsako leto nove strasti od manj do najbolj nevarnih. Ako spovednik razume srce otrokovo, ako pozna iz dušeslovja in iz naravoslovja notranje življenje človekovo, dušne in telesne moči: kako blagodejno in odločilno za življenje in večnost more vplivati na mehko, še ne spačeno otrokovo srce. Seveda je težko in za odločilen vpliv skoraj prepozno, ako je otrok iz hiše,³ kjer je prepri, kletev, sovražnost, pijanstvo. Vendar ne obupati: ljubezen katehetova, še bolj pa ljubezen božjega Srca Jezusovega more tudi taka kot kamen trda srca omehčati.

Ali se otroci sprejemajo v kako bratovščino Matere božje, v apostolstvo molitve in ali znajo to molitvico?⁴ In »Vrtec Marijin«⁵ ali je v tvoji šoli vpeljan? Kjer je vpeljan, od tam čujem, kako mogočna vpliva na otroška srca! S tem pa privežeš otroka na cerkev, na pogosto prejetje svetih zakramentov tudi v času, ko je zadostil šolski dolžnosti. Da, s tem ohraniš samega sebe v stiku z otroki, ko prenehajo s šolo in pridejo v starost hudih, posebno spolnih strasti in prav posebno potrebujejo skrbnega varstva staršev in kar se da skrbnega, nežnega in očetovskega vodstva duhovniškega, spovednikovega. Torej, ali imaš »Marijin Vrtec« v Tvoji šoli?

¹ Škof. List 1904, pg. 57 sqq, kjer je sistematičen red za 20 poučnih govorov.

² Škof. List 1910, pg. 117; 1911, pg. 57 sqq.

³ Pouk staršem, pg. 30–67.

⁴ Synod. I. pg. 17. d; 19 e; Škof. List 1910, pg. 37, sqq.

¹ Mat. 16, 18.

² Synodus I. pg. 9–31; Škof. List 1912, pg. 44 sqq. in večkrat.

Žalibog, da je ne le po mestih, ampak tudi po deželi vedno več popolnoma zanemarjenih otrok. Beda je tako narasla, da so države po svojih organih uredile skrb za take otroke po deželi. Na čelu te skrbi za otroke so okrajni sodniki. Priporočil sem gospodom, da bi bili člani, in sicer delavni člani takih okrajnih društev.¹ Da, storil sem še več, ker je vendar naša dolžnost, da skrbimo za neumrjočo dušo vseh in posebno še zanemarjenih otrok. Potrudil sem se, da se je v duhu dela serafinske ljubezni pri Vincencijevi družbi zasnova patronat za varstvo otrok.² V »Škofijskem Listu« sem razložil njegov pomen in njegovo organizacijo. Ta patronat v Ljubljani uspešno deluje. Ima že več zavetišč in troši za otroke po več tisoč kron na leto. Izdaja listič »Detoljub«. Po deželi ni še dosti poznan. Nisem se upal, prav z vnemo ga priporočati, ker so slabe letine in pomanjkanje denarja: vendar pa prosim, razširjajte to delo po zaupnih osebah. Državnemu varstvu otrok ta patronat nič ne nasprotuje, ampak ga še podpira, ker prejema rad v svojo skrb otroke, ki jih priporoča državno varstvo. V tem zmislu deluje v Ljubljani več zavodov. Na čelu patronata je preskrbni kanonik dr. Jos. Gruden.

Ko otrok šolo dovrši, naj ostane v stiku s Teboj, duhovni oče, duhovni pastir. Za to Ti bo pomagal »Marijin Vrtec«, ako ga boš dobro vodil. Pa še nekaj. Ali izpolnjuješ škofijsko določbo,³ da otroke od 14. do 16. leta zbiraš v cerkvi v nedeljo po krščanskem nauku skozi celo leto, ali da jim odločiš več posebnih ur pozimi in jim v prijaznem razgovoru razlagaš verske resnice in krščanske čednosti prav tako, kakor je za te otroke potrebno? Ali to vršiš? To je velikega vzgojnega pomena.

V teh letih se začne Marijina družba.⁴ Mno go ste jih ustanovili in čutim, da jih z nekako posebno ljubeznijo vodite. Toda skrbiš li za naraščaj v ponavljalni šoli? za naraščaj dekliški in še prav posebno za naraščaj mladeniški? Moli veliko, moli pred tabernakljom za milost, da boš znal otrokom primerno govoriti, pretresti njihova srca in jih pridobiti za Marijino družbo. Udje molijo; zavežejo se, da se bodo varovali kletve, pijančevanja, grdega govorjenja, ponočevanja, grešnega znanja, slabih tovaršij; prihajajo k mesečnim shodom, k svetim zakramentom, da

tukaj dobe moč za zmagovalno borbo zoper vse strasti, posebno zoper poželjivost mesa. Koliko grehov, koliko razuzdanosti so že preprečile Marijine družbe! S početka zaničevane so si priborile dobro ime in so sedaj spoštovane. Seveda jih moraš prav voditi in družbo varovati nevrednih udov.⁵ Ako se vtihotapijo nevredni udje, nepokorneži, trmoglavci, plesavci, ponočnjaki, preklinjevalci, nesramneži: vun z njimi!

Mladenci in dekleta rastejo, dozorevajo in začno misliti na sveti zakonski stan. Prav! Toda, ali so za ta stan prav vzgojeni in pripravljeni? Kaj pa v tem stanu vidijo? Ali predvsem spolno uživanje? Le prevečkrat! Zakaj? Ker niso dovolj poučeni in prezgodaj sami v sebi vzbujajo pohotnost na kvar dušnega in telesnega zdravja. Ali razumemo mi to temno, prekočljivo stran človeškega življenja? Upam, da; ako ne bi razumeli, pač ne bi ne v društvih, ne pri sv. zakramentih znali poseči v razvoj srca in notranjega življenja, kakor se spodobi za časno in večno srečo naših ljudi. Nisem brez silnih, iz izkušenj vzetih razlogov ravno te strani človeškega življenja opisal v knjižicah: Dekletom I. zvezek,⁶ Mladenci II. zvezek,⁷ pa Ženinom in nevestam.⁸ Zopet kličim: molimo, premišljajmo in delajmo! Tudi v tem oziru more Marijina družba mladencem in dekletom prav mnogo koristiti, kakor sami najbolje veste.

b) Delo v zavodih.

Da se mladina obojega spola vzgoji umsko in нравno v duhu edino veljavnih nauk Gospodovih, imamo raznih zavodov, ki so večinoma delo duhovnikov naše škofije in našega vernega ljudstva. Poglejmo jih samo površno.

1. Imamo zavod sv. Stanislava v Št. Vidu:⁹ semenišče in gimnazijo. Letos bo prva matura in upamo, da dobi pravico javnosti. Saj je deželni nadzornik s poukom, z metodo, nastopom in uspehom popolnoma zadovoljen. Rad priznava, da dijaki dobro napredujejo, da so zdravi, zaupni in odkritosrčni. Profesorji svojo nalogo razumevajo in se trudijo za pouk in za lastni napredek. Deluje v zavodu 17 učiteljev, od njih je 12 profesorjev, pet se jih pripravlja na zadnje izkušnje; šest jih je doktorjev modroslovja, dva

¹ Glej poročila o shodih prednikov kongregacij, glej posebno spisano za voditelje Marijinih družb.

² pg. 52—61;

³ pg. 154—174;

⁴ pg. 2—14.

⁵ Synod. I., pg. 131 sqq.; Synod. II. 125., 3. in v Škofijskem Listu prav pogostokrat.

¹ Škof. List 1912, pg. 48, sq.

² Škof. List 1909, pg. 68 sqq.; 91 sq.

³ Škof. List 1910, pg. 111 sqq.; 71 sq.

⁴ Synod. II., pg. 68, d. e.

⁵ Synod. I., pg. 28 sq.; Škof. List 1910, pg. 35;

sta doktorja bogoslovja; profesor za risanje in slikanje je dovršil dotično akademijo v Pragi; slavistu dr. Brezniku je slovensko profesorsko društvo poverilo sestavo nove slovenske slovnice. Spreten je učitelj glasbe, ki ima že mnogoštevilni pevski zbor in precej izvežban orkester. Dijakov je letos 346. Tako je v gimnaziji.

V semenišču pa skrbe za vzgojo dijakov naši prefekti pod vodstvom rektorja dr. Gnidovca. Teh je sedem in so vsi potrebni. Niso samo nadziralci za hišni red, ampak pravi vzgojitelji. Postopajo sistematično in v sporazumu, kar se doseže po tedenskih vzgojnih konferencah. Silno težko je bilo s početka, ker je bilo vse novo, nikjer nobene izkušnje. No, hvala Bogu, sedaj se je ustanovila dobra, primerna tradicija. Svete zakramente prejemajo dijaki prav pogostokrat, tudi oni iz višjih razredov. Vsi delajo radi in naporno.

In ta zavod je otrok Vaše skrbi, Vašega truda, Vaše požrtvovalnosti. Deus retribuat centies et millies! In koliko je prispevalo in še prispeva zanj ljudstvo, akoprav je siromašno! Že je potrošenih okoli tri milijone kron. Letno vzdrževanje stane do 150.000 kron. Zato imamo vsakoleten primanjkljaj. Ko bi vsak gojenec plačeval letnih 400 kron, bi se izhajalo. Toda le malo jih je, ki premorejo to svoto. Ali naj se dobri, marljivi, nadarjeni siromašni dijaki zavrnejo? To bi ne bilo nam v korist, pa tudi ne v duhu in zmislu tridentinskega zbora in rimskih dekretov, ki deška semenišča vedno priporočajo. Po prvi maturi bom poizkusil dohodke tako urediti, da se bo brez posebnih letnih prispevkov izhajalo. Načrt mi v glavi dozoreva. Ali bo uspešen in izdaten?

2. Imamo Marijanišče s šolo za dečke v ljudski šoli. Navadno jih je okoli 180. Prav dobro poučujejo šolske sestre in tudi vzgajajo. Šolski nadzornik jih močno hvali. Tudi ta zavod so ustanovili duhovniki s pomočjo dobrih lajnikov. Koliko sirot se v njem vzgaja in izobrazuje. Zanj skrbi Vincencijeva družba, pa tudi ljudstvo prispeva z živili.

Zadnje čase je temu zavodu dodan še zavod za srednješolce, da nadomesti nekoliko Alojzijevejšče, ki je razširjeno in preneseno v zavod sv. Stanislava. V njem se vzgaja okoli 100 srednješolcev, ki obiskujejo državne šole. Utemeljitelj temu zavodu je prelat Kalan; on vodi vzgojo in ekonomijo. Pomagata mu dva bogoslovca, da niso dijaki prepuščeni sami sebi.

3. Imamo Salezijance. Salezijanci so sinovi Don Boska. Kupili so posestvo blizu Ljubljane.

Vzgajajo in poučujejo okoli 200 dečkov. V nedeljah pa zbirajo k igri, k božji službi in pouku še druge dečke ljubljanske, da se ne potepajo po ulicah, ampak imajo pri Salezijancih prijetno in poučno zabavo. Kolika korist! Za ta zavod, ki je delo kateheta Smrekarja in drugih duhovnikov ter lajnikov, je naše ljudstvo prav veliko prispevalo, ker se je gg. Salezijancem posrečilo vzbuditi splošno zanimanje.

4. Naj omenim še konvikt v Kranju za gimnazijalce. Hišo so darovali cerkvi pokojni škof Vidmar in tudi glavnicar za vzdrževanje je duhovski denar. V tem zavodu se vzgaja sedaj 20 gimnazijalcev, ki hodijo v državno gimnazijo.

Korist, da, potrebo konviktov priznajo najvišje osebe v ministrstvu za bogočastje in nauk. Lani v novembru mi je o tem govoril sekcijski načelnik in referent za srednje šole. In ko sem se trudil za zavod sv. Stanislava, mi je vsestransko podporo obljubil minister Hartl, rekoč, da me bo podpiral, ker dobro ve, da se v cerkvenih zavodih več dela in uči, pa tudi bolj čisto in moralno živi. Ravno tako mi je v več kočljivih zadevah pomagal minisetr Stürgkh. In srčno želim, da bi se posrečilo tak konvikt ustanoviti tudi v Novem mestu.

5. Ako so pa že konvikti in cerkvene šole potrebne za moško, kaj šele za žensko mladino. Tudi teh imamo nekaj; naj jih samo naštejemo. V prvi vrsti so naše uršulinke v Ljubljani, v Škofji Loki, v Mekinjah in v Idriji. Imajo ljudske in meščanske šole, dve ženski preparandiji, trgovski tečaj, gospodinjstvo šolo in vrtce. V vseh teh samostanih imajo tudi konvikte. Dekleta se poučujejo, pa tudi vzgajajo najpoprej v strahu božjem, potem v ljubezni do širše in ožje domovine.

Usmiljenke vodijo Lichtenturnov zavod, kjer imajo osemrazredno ljudsko šolo, pa tudi konvikt posebno za sirote, da bi se mogle prav vzgojiti in vzgojene k poštenemu kruhu priti. Enako tudi v Kočevju. — Razen tega imajo lepo sirotišnico tudi v Kranju.

Uboge šolske sestre imajo prelepe zavode v Trnovem pri Ilirski Bistrici, v Šmihelu pri Novem mestu in v Novem mestu samem. Vse te zavode so deloma ustanovili duhovniki, za kar so jim starši hvaležni, ker vidijo, kako njihove hčerke v teh zavodih lepo napredujejo v potrebnih vednostih in spretnostih, pa tudi v nedolžnem, čistem življenju.

Naj omenim, da deželni šolski nadzorniki poučevanje, metodo in nastop sester vedno hvalijo in iz polnega srca priznavajo.

c) Delo v družinah.¹

Trud duhovnih pastirjev se razteza tudi v družine. Družine se vabijo v razna cerkvena društva, da bi po teh društvih bolj gotovo zveste ostale Bogu in cerkvi, pa tudi za časno srečo bolj poskrbele.

1. Leo XIII. so utemeljili in škofom priporočali, naj po vseh družinah vpeljejo društvo svete Družine.² Zapiše gospodar sebe, svojo ženo in svoje otroke. Gospodarji naj bi po zgledu sv. Jožefa mirno in v zaupanju na Boga skrbeli za svojo družino; naj bi bili delavni, varčni, verni; naj bi se usposobili svoje družine obvarovati onih grehov, ki so najbolj ostudni in ki najbolj razdirajo družinsko ljubezen in domačo srečo, namreč grde kletve, gnusnega pijančevanja in ostudne nečistosti. Da bodo za vse te naloge sposobni, naj bi večkrat pristopali k sv. zakramentu. Za to so več nedelj v letu popolni odpustki. Te nedelje naj bi se oznanile in te nedelje naj bi moške in fantje pri spovednici imeli prednost pred ženskami na obeh straneh. Duhovni pastirji ste to društvo že skoraj po vseh župnijah vpeljali. To je precej lahko, ker društvo nobenih posebnih dolžnosti ne naklada, le silno svetuje, naj vsakega večera, ako mogoče pred podobo svete Družine, moli gospodar in z njim vsa družina večerno molitev, posebno sv. rožni venec.

2. Ker je naše življenje le toliko vredno, kolikor si ž njim za večnost kaj zaslužimo, se priporoča Apostolstvo molitve.³ Ima tri stopnje. Glavna je prva, po kateri se vsakdanje molitve, dela in trpljenja po rokah Device Marije darujejo presvetemu Srcu Jezusovemu v spravo za razžalitve v presv. Rešnjem Telesu in na namene, katere ima On na naših oltarjih. Ako zjutraj ta namen cbudiš, zadobi vsak korak, ki ga čez dan storiš, neizmerno vrednost za večnost. Ali privoščiš našemu trpinu, delavcu, kmetu, roko-delcu, pa tudi inteligentom prav srečno večnost? Nagibaj in vpisuj jih v Apostolstvo molitve! Ali znaš dotično molitvico? Res, namen se more tudi kar v duhu zbuditi, vendar pa se molitvica priporoča. Ali ste jo naučili otroke v šoli? Ali jo priporočate vedno in vedno vsem odraslim, posebno materam, ki naj poskrbe, da jo vsako jutro izmoli vsa družina. To ni nobena težava: v eni minuti je pri kraju, ali pa se izmoli med oblačenjem, na poti itd.

3. Sveta Cerkev je vedno priporočala sveti rožni venec.⁴ O kolikokrat so Leo XIII. o njem pisali in nas škofo vžigali, da ga povsod razširimo. V ta namen sem priporočal dominikansko bratovščino sv. rožnega venca. Kdor je zapisan, je bolj zavezan, nekako prisiljen, da moli vsaki dan del sv. rožnega venca. In še nekaj, kar je važno posebno za poletni čas. V tem času je izredno veliko dela; opravljeno mora biti; zato kmet dela od ranega jutra do pozne noči. Ves truden prav lahko opusti večerno molitev, sveti rožni venec je zanj predolg. V pomoč pa pride dominikanska bratovščina sv. rožnega venca. Ona podeljuje veliko odpustkov vsem, ki v enem tednu izmolijo vseh 15 skrivnosti; torej prideta na dan dve skrivnosti, le enkrat, morda v nedeljo, tri. Za molitev dveh desetih se pa že še čas dobi, saj traja le par minut: in vendar tolika korist! Opozorim naj na to, da je v duhu Cerkev, če se izmolijo vsak teden vsi trije deli sv. rožnega venca: v ponedeljek veseli del, v torek žalostni, v sredo častitljivi; potem pa zopet v četrtek veseli, v petek žalostni in v soboto častitljivi del; tudi v nedeljo se vzame navadno častitljivi del. — Prosim, da bi duhovni pastirji, posebno katehetje, v tem zmislu med našim ljudstvom delovali in to koristno bratovščino utemeljevali.

4. Kaj pa Marijina družba? Ali naj bodo v njej samo mladeniči in dekleta? Kaj pa žene in moške? Čujem, da se pri teh, posebno pri ženah, ki so matere in gospodinje, prav izborna obnese. Teh kongregacij so silno veseli gospodje, ki so z njimi začeli. Na noge, pogum velja!

d) Delo za posebne pobožnosti.

Imamo pa še neka bolj splošna posebna sredstva, katera že omenjenim dodajamo, da bi bolj gotovo dosegli versko in нравno vzgojo.

1. Mi pospešujemo za to splošno češčenje Matere božje.⁵ Zato imamo še nekatere bratovščine Marije Device, med katerimi ugaja posebno karmelska, imamo rožniverski mesec (oktober ali december, imamo priljubljene šmarnice in tudi razne Marijine božje poti, kamor Slovenci radi zahajamo. Oh koliko pripomorejo te pobožnosti za čednostno, posebno za čisto življenje!

2. Mi negujemo češčenje presv. Srca Jezusovega⁶ ne le s posebno koristnim Apostolstvom

¹ Synod. I., pg. 83 Monitum.

² Synod. I., pg. 37 sqq.

³ Synod. I., pg. 58 sqq. in večkrat v Škof. Listu, n. pr. 1910, pg. 37 sq.

⁴ Synod. I., pg. 69 sqq.

⁵ Synod. I., pg. 65 sqq.; Syn. II. pg. 32, c; 33, h.

⁶ Synod. I., pg. 54 sqq.

moliče, ampak tudi z vneto pobožnostjo do sve-tega Rešnjega Telesa. Za to imamo pobožnost prvega petka ali prve nedelje¹ posebno v spravo za razžaljenja, ki jih trpi Srce Jezusovo v Zakramentu ljubezni. V ta namen praznujemo prav slovesno prvi petek po osmini sv. Rešnjega Telesa in one tri dni do nedelje po tem prazniku.² Tako je želel Gospod sam. Kaj ne, saj se potrudite po vseh župnijah, da se ustreže vroči želji Srca Jezusovega. Ali vabite vernike v te petke k sv. obhajilu in ali imate sv. mašo coram Sanctissimo? Ali opravljate zapovedano tridnevno? Kaj pa triduum eucharisticum? Upam, da ga niste pozabili.³

Isti namen ima tudi molitev pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom eno uro vsake prve nedelje v mesecu⁴ in pa celodnevno češčenje vsaki dan vsega leta v določeni župniji.⁵ Znano mi je, kako se tega češčenja udeležuje naše ljudstvo, kako se prizadevate duhovniki te dni s trudom in žrtvami tako urediti, da je slovesnost velika, pa imate prav mnogo duhovnega užitka Vi in Vaši župljani.

3. Sem prištevam tudi tretji red sv. Frančiška.⁶ Vodi jo ga oo. frančiškani in oo. kapucini, pa tudi svetni duhovniki. Precej je že razširjen po ljubljanski škofiji. Priporočali in olajšali so ga papež Leo XIII., priporočajo ga tudi Pij X. Tudi ta tretji red je storil mnogo dobrega, vzgojil mnogo značajnih mož in žena. Morebiti bi se dalo za njegovo razširjenje še kaj več storiti, posebno tam, kjer ni Marijine družbe za moše in žene.

4. Vse te bolj ali manj strogo urejene in izpeljane organizacije in vse to prizadevanje za mladino, za zavode, za družine in razne pobožnosti ima namen, da se ohrani in poživljuje sveta vera na temelju čednostnega, krščanskega življenja. Le krščansko življenje stori človeka sposobnega, da spozna in ljubi vero in verske resnice. To pa zato, ker le v srcu brez smrtnega greha je posvečujoča milost božja, kateri je pridružena čednost in dar svete vere; v srcu grešnem, strastnem ni posvečujoče milosti božje, zato pa tudi ne posebne milosti sv. vere. Ako pa te milosti ni in vladajo strasti, potemni še naravna luč uma, da večnih resnic, katere se dajo

tudi z naravno lučjo razuma spoznati, ne spozna dobro, ampak le bolj temno. Zraven pritegne spriena volja, ki želi, da bi večne resnice ne bile resnice, pa izkuša razum odvrniti od jasnih dokazov za nje, obrniti pa bolj na dokaze, ki so zoper nje. Tako se godi pri bolj izšolanih ljudeh. Pri manj izšolanih je pa zadeva še hujša, ker pri teh ne izda noben dokaz, ampak le svojo trmo gonijo; namesto dokazov zbadanje, zaničevanje, strahovanje.

Vse te pobožnosti imajo torej namen, pospešiti krščansko življenje. To pa ni mogoče brez molitve in brez prejemanja, in sicer brez pogostega prejemanja sv. zakramentov. Le po molitvi in po sv. zakramentih se dobiva posvečujoča milost s čednostnimi močmi in darovi Sv. Duha, pa tudi posebna dejanska milost, da se morejo strasti premagovati, čednosti pa ohranjevati in razvijati. Kako o pravem času so torej uredili sv. oče zgodno in pogosto prejemanje sv. zakramentov!¹ Silno važno je zgodnje prejemanje, da se notranje življenje učvrščuje in razvija, preden ga strasti uničijo in srce prevladajo. Zato pa tudi hvala Bogu, za preveliko milost one gorečnosti, s katero ste prejemanje sv. zakramentov izredno pomnožili in s tolikim upanjem to delo tudi pri otrocih pogumno začeli.

2. Naše bolj posvetno delo.²

Delo versko sem precej točno opisal, ker to delo je naša prva in sveta dolžnost. Ni pa mogoče omejiti se edino na versko delo, na delo v cerkvi; saj je z vero in verskim svetovnim raziranjem v tesni zvezi vsa svetovna izobrazba, da, celo trud za časno blagostanje. Zraven pa opažamo, kako skrb za časno blagostanje vpliva na versko življenje in na versko prepričanje. Ali ne gredo ljudje iz domovine v kraje za dušo jako nevarne zato, da dobe boljšega kruha? Ali se v odločilnih urah le preradi ne oklenejo onih, četudi brezverskih strank, kjer se jim obeta več časnega dobička? Zraven pa še liberalni nauki jako uga-jajo naši pokvarjenosti, našemu nagnjenju po neodvisnosti, po vsestranski prostosti. Ker pa mi sinovi našega ljudstva to ljudstvo ljubimo, in ker tudi Boga ljubimo, nas je ta dvojna ljubezen nagnila, da smo svoje delovanje na široko in vsestransko raztegnili. Poglejmo to raznovrstno delo, da se razveselimo in dobimo potrebnega poguma za neomahljivo vztrajnost.

¹ Synod. II., pg. 33. j.

² Synod. II. pg. 33. g; 32. f.; Synod. I. pg. 57 n. 92; Škof. List 1910, pg. 69-70.

³ Synod. I., pg. 58 c., Synod. II., pg. 33. j.

⁴ Škof. List 1904, pg. 64, 109 sqq., Synod. II., pg. 33. k

⁵ Synod. I., pg. 77 sqq.

⁶ Škof. List 1910, pg. 71 sqq.; 77 sqq.

¹ Mladeničem. II. zvezek, pg. 174 sqq.

² Mladeničem. II. zvezek, pg. 179, 180.

a) Delo za izobrazbo.

Izobraziti in razviti si moramo um, voljo in telo. Um hoče resnice; voljo razvija in oplemenjuje čednost, telo pa telesne vaje in delo. To vse je pa v tesni zvezi. Resnica kaže čednosti pot, življenje po čednosti pa tudi na telo močno vpliva. No, kaj je resnica? V odgovoru se loči svet.

Mi smo verni katoličani; da, mi smo duhovni in kot taki stojimo na čelu vsega katoliškega gibanja. Zato moramo trditi, da pravo izobrazbo uma in volje podaja le katoliška Cerkva, ki edina oznanja čisto resnico in pravo čednost. Na krivem potu pa je vse, kar se s katoliško resnico in krščansko čednostjo ne vjema. Kar se pa ne vjema z resnico in čednostjo, ne podaja prave izobrazbe uma in volje, marveč um in voljo kvari.

1. Izobraževalno delujmo v cerkvi in v šoli. Toda to delo ne zadostuje, ker se ne more v cerkvi razlagati vse, kar spada na izobrazbo in čednostno življenje in ker nasprotniki katoliške izobrazbe snujejo razna društva in iščejo razne poti, da bi naše ljudstvo odtegnili ravno od katoliške izobrazbe. Zato smo morali vrniti med ljudstvo ter zasnovati in urediti zunajcerkveno izobraževalno delo.

Duhovni sobratje ste to svojo nalogo pravočasno in dobro razumeli in posegli prav globoko v delo za vsestransko izobrazbo ljudstva.

2. Za to ste zasnovali izobraževalna društva. Tem oskrbujete dobre knjige, dobre časnike in razna izobraževalna predavanja. Sami se trudite, pomoči iščete od sosedov in iz Ljubljane. Ker ste vedno bolj čutili potrebo primerne prostora za shode in razne prireditve, se niste ustrašili truda, stroškov in muk, da ste na pre mnogih krajih, kjerkoli ste mogli, pozidali »domove« s potrebnimi večjimi ali manjšimi prostori. Sedaj se jih veselite, akoravno imate morda še veliko skrb, kako odplačati strošek zanje. Uporabiti jih morete celo za strogo cerkvene zadeve: za shode Marijinih družb, za pouk mater, za velikonočno izpraševanje.

3. Važen odsek izobraževalnega društva je društvo »Orel«,¹ ki se je začel na Jesenicah. Važnost so spoznali vneti katoliški možje in so temu izredno idealnemu mladeniškem gibanju stopili na čelo; poseben trud za organizacijo po župnijah v smislu navodil vodstva ste pa zopet prevzeli duhovni pastirji po deželi, ki ste sploh po svojem poklicu v najbližjem stiku z ljudstvom in njegovi naravni voditelji. Klicu Vašemu so

se mladeniči veselo odzivali; bliskoma se je društvo razširilo po naših župnijah: da, ideja ne pozna deželnih meja, pa je vnela Hrvate, Čehe in Poljake za iste vzvišene namene. Namen pa je, obvarovati naše mladeniče surovosti, podivjanosti, razuzdanosti, oplemeniti jim srce, razsvetliti razum z lučjo resnic in utrditi telo z raznimi telesnimi vajami.

Težav tega prevažnega dela ne morem popisati! Težko je mladeniče zbrati, še bolj jim vneto ohraniti in jih leta in leta tako voditi, da ne opešajo in popuste začete poti. To se lahko zgodi, ker je naša narava omahljiva, se enoličnosti kmalu naveliča, ji je veden trud in vedno lastno premagovanje zoperno in gibanje prerada obsodi kot ničevno, ako se ne prikažejo koj veliki in sijajni uspehi, nevedeč, da, kakor v naravi, tako je tudi v duši napredek počasen, skoraj neviden. Težave in malosrčnost povečujejo strastna, drzovita nasprotovanja in kruta strahovanja od nasprotnikov krščanske misli ter večkratni, prežalostni odpad kakih članov od društva, ali celo prestop k nasprotnim društvom.

To vse boli in peče; zraven je pa vsa stvar tudi precej draga, pa mora duhovnik pogostokrat globoko v žep posegati. Pa ni čuda, ako se opaža nekako malosrčnost, nekako omahovanje, celo nekako nazadovanje na več krajih. Sedaj je kritičen moment, da se zavoljo teh težav in bridkosti ne zavrže vse. Oh, kolika škoda! Saj čutite, da so Orli lepšega življenja, da prejemajo večkrat sv. zakramente, da živijo bolj čisto in trezno, da se duhovnika ne ogibajo, marveč z vdanostjo oklepajo, da so premnogi kar navdušeni za resnico in čednost in se po pravici upa, da se razvijejo v značajne in zavedne moške, kar je za naše verske, družabne in politične borbe izredne važnosti. Torej, ne obupati! Ampak okrožna vodstva in srednje vodstvo naj pregleda ves razvoj, naj izkuša spoznati pomanjkljivosti in težave ter naj se na temelju izkušenj vse tako uredi, da organizacija ostane, da se razširja in sprejme v svoje kolo vse poštene slovenske mladeniče. Potolažen sem, ker čutim, da se v tem smislu že nastopa.

4. Izobraževalna društva imajo tudi odseke za dekleta. Prav tako! Naj dekleta čitajo dobre stvari, posebno zanje primerne bogoljubne in gospodinjske liste. Naj se navdušujejo za plemenite namene in združijo v odseke s posebnimi nameni. Kako vzvišen je odsek za varstvo in pouk otrok, odsek za razširjevanje dobrih knjig in časopisov, odsek za protialkoholno gibanje, za pogosto sv. obhajilo, za olepševanje cerkva,

¹ Mladenščem, II. zvezek, pg. 176 sqq.

zoper pieše in ponočevanje in skrb za razne hipne potrebe, ki se pokažejo v župniji ali škofiji. To je sveta armada! Seveda morajo zavoljo človeške slabosti imeti dekleta v dvorani za shode svoje posebne, samo zanje odločene ure. Strasti naše so tako silne, da je skupno zabavanje mladeničev in deklet skrajno nevarno, occasio peccati proxima, pa naj bodo še tako dobri in pošteni. Zato so prepovedane prireditve z mešanimi vlogami in se le tolerirajo na nekaterih krajih, kjer se jih radi posebnih okolišnin ni mogoče izogniti. Pa tudi to toleriranje se dopusti le pod posebnimi pogoji: da se igre pregledajo in izpusti vse, kar je posebno nevarno, kakor objemi, poljubi, prevroči izrazi ljubezni in slično.

5. Važno je združevanje ljudskih učiteljev, in sicer vseh onih, ki hočejo zares krščansko živeti in v tem edino pravem duhu vzgajati otroke-šolarje. Ako učitelj ali učiteljica razume svojo vzgojno nalogo, da podpira cerkev in starše za vzgojo tako nežne mladine, kako vzvišen in časti vreden je njegov poklic. Pa tudi koliko more pomagati in koristiti zanesljiv, krščanskomisleči učitelj ali učiteljica pri vseh raznih naših organizacijah! Ko bi se doseglo sporazumno sodelovanje duhovnikov in učiteljev, bi bilo to nekaj idealnega. Tudi to ste duhovni pastirji dobro razumeli in prav radi podpirate »Slomškovo zvezo«. Že ime kaže, da je ta zveza zares katoliška. Naj se po blagoslovu božjem ohrani, naj se utrjuje in razširja. Radostnega srca opažam, da je ta zveza vedno bolj pogumna, pa tudi vedno bolj previdna, da se obvaruje nevrednih udov, ki bi bili le po imenu v zvezi, v srcu pa in po življenju svobodomiselni, cerkvi in Bogu nasprotni liberalci.

6. Radujemo se radi naših akademičnih društev v Gradcu, na Dunaju in v Pragi. Iz teh društev nam prihajajo zvesti in visoko izobraženi delavci in pomočniki za pravo omiko in za krščansko izobrazbo našega ljudstva. Še višje stoji katoliška slovanska akademična liga, v kateri so združeni krščanskomisleči slovanski akademiki vseh vseučilišč. Ta liga deluje tiho in mirno, toda uspešno. Zadnje dni se je v Ljubljani ustanovilo »slovensko katoliško akademično starešinstvo«, ki združuje naše bivše akademike in ima namen gojiti programatične točke, ki so jih za svoje sprejela akademična društva.

Ta organizacija akademikov in starešin mora nas duhovnike tolažiti in nas navdajati z veselimi nadami za prihodnost našega katoliškega ljudstva. Akademiki in starešine si vzbujajo

srčnost, da hočejo katoliško vero ne le izpovedavati, ampak jo tudi udeleževati v življenju. Premnogi od njih so v Marijini kongregaciji ter izpolnjujejo vestno dotične dolžnosti v smislu duha in pravil kongregacije. In kako pomečljiv je vpliv njihov do naših srednješolcev, s katerimi biti v ozki zvezi si prizadevajo. Deo gratias! In tudi pri teh združevanjih sodelujejo duhovniki-akademiki in drugi; vsi pa uvažujemo njihov izreden pomen.

O tej priliki naj omenim še skrb za naše gimnazijalce, kadar pridejo na počitnice. Bodite jim dobri očetje! Podpirajte našo dijaško zvezo, ki se posebno v nekaterih krajih krasno razvija. Prosim pa, nikar jih ne vodite po gostilnah, posebno ne dijakov iz zavoda sv. Stanislava, kjer vlada popolna abstinenca, in sicer iz utemeljnega prepričanja. Škoda bi bila velikanska, ko bi se v počitnicah pokvaril važen uspeh celoletne vzgoje. V večji meri velja to za bogoslovce. Nobene usluge ne napravite ne bogoslovcem, ne duhovskemu stanu, ko bi jih iz prijaznosti in vljudnosti vodili po gostilnah, ali jim doma vsiljevali pijače. Raztrgajmo stare razvade, ki so se med nas urinile kot posledice popolnoma napačne vzgoje.

7. Ne smem pozabiti prevažnega in koristnega društva za rokodelce, za vajence in pomočnike. Velika zasluga pred Bogom in narodom je očetovska skrb za vajence in pomočnike. Velikansko je delo Kolpingovo, sedaj razširjeno po vsej Evropi. Te mladeniče vabijo in mamijo soc. demokrati. Mamijo jih vzbujaje jim in vstrezaje mladeniškim strastem. Kako nujno potrebno je te mladeniče zbirati v društvo, da se ohranijo na čednostnem potu in v sveti veri, da se umno in strokovno izobrazijo in se jim poskrbi poštena zabava. Kolike zasluge imajo tisti možje, ki so se zadnje čase zavzeli za to društvo v Ljubljani in se trudijo pripraviti mu velik dom, kjer bodo mogli tudi zdravo stanovanje imeti! Kolike zasluge imajo možje, ki vzdržujejo ta društva v Novem mestu, v Št. Vidu pri Ljubljani, ali ga snujejo v Kranju! In glejte, tudi tukaj imajo duhovniki najbolj težko in vodilno vlogo.

8. Naj omenim še društvo katoliških gospa v Ljubljani, za katero se duhovniki močno trudijo, pa vendar žalibog radi neznosnih ljubljanskih razmer ne morejo napredovati, kakor bi se želelo.

9. Važno je društvo »Marta« za služkinje. Imajo svojo hišo, kjer prebivajo ob času brez službe. Vodstvo skrbi, da se jim dobi poštena služba. »Marta« je delo duhovnikov.

10. Delujemo pa ne le v svoji domovini, marveč tudi zunaj nje! Koliko misijonov podpira naše ljudstvo! In kako lepo uspeva »apostolstvo sv. Cirila in Metoda«, ki pospešuje posebno krščansko omiko na Balkanu. Na čelu so mu vneti duhovniki.

b) Delo za časno blagostanje.¹

Že v očenašu molimo za naš vsakdanji kruh; zanj moramo skrbeti vsi, posebno pa družinski očetje. Ker se s skupnimi močmi doseže več, kakor bi mogel doseči poedinec, zato naj medsebojna krščanska ljubezen zveže može v mogočno društvo, v katerem naj se skupno trudijo, da si izboljšajo časno blagostanje. Naj jih v društva ne veže le sebičnost, ampak prava krščanska ljubezen. Le na tem temelju bodo društva uspevala; sebičnost jih pa hitro razbije. Tudi naj se ne pozabijo besede, večno veljavne besede Gospodove: »Iščite najpoprej kraljestvo božje, drugo se Vam bo dodalo.«²

Ako pogledam po domovini, ste se duhovniki tudi za to prenaporno in večkrat preodgovorno delo zavzeli ter izredno veliko storili za časen napredek ljudstva. Naj omenim le nekatere prizadevanja.

1. Pri Raiffeisenovih posojilnicah se mnogo trudite.³ Bile so potrebne, da se ljudstvo reši iz rok skopuhov in oderuhov, katerim so morali prodati ne le svoje telo, ampak tudi svojo dušo. Kjer so se posojilnice dobro vodile, so ljudstvu premnogo koristile. Da se doseže korist, ne pa škoda, je treba imeti v točnem redu vse knjige in blagajne, je treba vsak novič vestno zapisati, je treba račune in bilanco natanko sestavljati. Ni namen teh posojilnic, da bi se dajala velika posojila za razne spekulacije, ampak, da se pomaga kmetovalcu in obrtniku v hipni potrebi, ko denar nujno potrebuje, pa ga ravno nima. Na ta namen je treba paziti in pa na obresti. Zahtevati moraš, da se obresti odplačujejo redno vsako leto in da se tudi glavica vsaj polagoma odplačuje. Ako na to ne paziš, je posojilnica le v škodo. Prelahko se dela dolg, obresti naraščajo vsako leto; sedaj se zahteva povrnitev, dolжник ne zmaga svote, pa se mu mora prodati posestvo! Koliko gorje! Koliko krivične jeze, koliko krivičnega opravljanja!

To je bil vzrok, da so sv. oče zapovedali, naj duhovniki ne prevzemajo odgovornih opravi-

vil v teh posojilnicah.¹ Ker pa pri nas po deželi še ni bilo mogoče dobiti svetnih spretnih moči, sem sv. očeta prosil, naj bo pri nas izjema, ker drugače nam preti velika verska nevarnost. Radi so mi to dovolili, in sicer »usque ad tempus secundum prudens iudicium episcopi«.² Večje posojilnice imajo že svoje tajnike, katere plačujejo; manjše jih pa nimajo, ker ni sposobnih ljudi in ker Raiffeisenovke uspevajo le tam, kjer se opravi vodijo brezplačno, ali se za trud po razmeri premoženja prizna le kaka nagrada. Zato prosim vse, posebno mlajše gospode, da se temu, četudi napornemu delu, ne odtegujete. Saj po naših okolišnih in razmerah spada to delo posredno tudi k duhovnemu pastirstvu.

2. V Ljubljani imamo zadružno in gospodarsko zvezo.³ Zadružna zveza skrbi za preje-manje, posojevanje in nalaganje denarja. Imela je sedaj v tej denarni krizi težke čase, pa jih je srečno premagala; celo obrestne mere ji ni bilo treba povišati, ko so vendar drugi zavodi morali tako storiti. Zadružna zveza je hvaležna vsem gospodom, ki si zares prizadevajo ravnati po njenih navodilih. Prosi podpore posebno v prizadevanju, da si Zveza sama zagotovi trdno gmotno podlago. Dotične namene bodo zadrage kmalu izvedele. Korake je Zveza določila, poučena po nevarnostih v raznih kritičnih časih. Za take čase si hoče ustvariti tak položaj, da v nevarnosti ne bo sama, pa tudi ne z njo zvezane zadrage, katerim bo lahko v pomoč priskočila. Na tak način bo zadružništvo brez skrbi, pa naj navale na zadrage tudi hude krize.

Isto velja o gospodarski zvezi. Veliko truda in skrbi je bilo treba, da se je vse lepo uredilo. Prizadeva si in še si bo prizadevala, ustreči naročnikom gospodarskih potrebščin. Toda razne gospodarske zadrage naj ne hodijo mimo nje drugam. Naj jo vse podpirajo, pa bo še bolj lahko in bolj ceno in bolj hitro mogla postreči. Res, semtertja sem čul razne pritožbe zoper to Zvezo. No, pa to vem, da gre vse bolj v redu, odkar je na čelu spreten in požrtvovalen duhovnik.

3. Ne bom našteval še drugega vzajemnega delovanja za blagostanje našega ljudstva: ljudska posojilnica, posojilnica kmečkih občin, ki je sirotinsko varna in se morejo vanjo vlagati glavnice, ki morajo biti sirotinsko varno naložene, deželna banka, vzajemna zavarovalnica, zadrage za živinorejo, za lesno trgovino, za razpečevanje sena, mlekarne in drugo. Povsod ste duhovni

¹ Mladeničem. II. zvezek, pg. 174 sqq.

² Mladeničem II. zv., pg. 174 sqq.

³ Synod. I., pg. 91 b.

¹ Škof. List 1911, pg. 41; 63 sqq.

² Ibid. pg. 66.

³ Synod. I., pg. 91, a.

dejansko vmes posegli pri utemeljitvi in pri dalnjem poslovanju. Res, semtertja se kaka ustanovitev ni popolnoma dobro obnesla; pa saj imamo zato pamet, da za napake pozvedujemo in ukrenemo vse, kar je treba, da se odstranijo. V ta namen so načelstva in njihove seje, pri katerih naj ne bo strahovanja, ampak naj ima vsakdo prosto besedo in more svobodno opozoriti na napake in nevarnosti. Tako zahteva splošna korist in splošna varnost.

Preden to točko zaključim, naj še dve stvari poudarim. Prosim, prepričajte starše, naj ne prodajo vsega mleka, ampak naj ga prihranijo, kar ga potrebujejo zase in za svoje otroke. Zjutraj dati otrokom namesto mleka ali druge domače jedi čaj, v katerega so se prilile alkoholne tekočine, je naravnost škodljivo in otroke zadržuje v njihovem telesnem, pa tudi dušnem razvitku.

Duhovnikom pa resno odsvetujem in se bo pri sinodi tudi prepovedalo, da bi bili poroki pri raznih posojilih. Sam na sebi vem, kako boli in peče, ko je treba plačati dolg, ki ga je lahko umnež naredil, pa smo bili mi poroki za dotično, večkrat jako veliko svoto.

c) Delo za delavce.¹

Tudi delavcev, zlasti tovarniških, duhovniki niste zanemarili. To nam priča Ljubljana, Idrija, Jesenice, Domžale, Mengeš, Preska, Vevče in drugod; to nam priča krščansko-socialna zveza in razna strokovna društva v obrambo delavskega stanu zoper kak krivičen pritisk.

Pri tem delu ste duhovniki na čelu. Da, ravno ženijalen duhovnik je začel delavstvo organizirati, je organizacije razširjeval in s tem omejil napredovanje socialne demokracije. Napor in trud na tem polju delovanja je zopet velik in večkrat jako nehvaležen. Toda ne obupavati, ampak zaupati na pomoč božjo, uvaževati človeške slabosti in delo stanovitno nadaljevati.

Le to me nekoliko muči, ker sem večkrat slišal, da krščansko-socialna zveza premalo skrbi za bolj intenzivno versko življenje svojih članov. Zraven se je v govorih ali kakih člankih dobilo stavkov in trditev, ki niso bile popolnoma korektne. Po poznanih izjavah sv. Očeta nemškemu škofu vidim, da je takih nekorektnih izrazov kriva šola München-Gladbach, po kateri se je precej ravnalo tudi pri nas. Delavskega gibanja sicer nisem mogel prav točno zasledovati,

vendar se mi pa zdi, da se delavci mnogo premalo opozarjajo na njihove dolžnosti pri delu in do svojih gospodarjev. Zato so premnogi nekako tako vzgojeni, da se jim niti besedica ne sme ugovarjati, da se jih ne sme prav nič pograjati, četudi grajo zaslužijo; da tudi za pameten svet ne marajo, če ni ravno po njihovi glavi in proglase za sebi sovražnega vsakega, ki kar skozi strn in drn z njimi ne gre. Delavska vzgoja se mi zdi precej pomanjkljiva.

Ali bi ne bilo dobro, da se organizacija, njena pravila, njeno delovanje iznova točno pregledajo in se vsa v zmislu pouka sv. Očeta, danega nemškemu škofu, popravijo in izpopolnijo? Načelstvo prav nujno za to prosim.

d) Delo proti alkoholizmu.¹

Težak je boj zoper alkoholizem. Že moj prednik so poizkušali z bratovščino zmernosti. Iz zapisnikov po župnijah sem se prepričal, da je s početka sveta misel vžgala posebno pri ženskah. Toda le prehitro je prva gorečnost ponehala. Začeli smo potem bratovščino s prenačenimi pravili. Prva sinoda se je s tem preimenitnim vprašanjem pečala precej obsežno. Odredila se je razprava pri pastoralnih konferencah. Gospodje ste posebno v šoli otroke navduševali za popolno zdržnost in jim vzbujali v mehkih srcih gnus do grdobnega pijančevanja. Trudili ste se zoper alkoholizem po raznih društvi, posebno pri Orlih. Zasnovali ste poseben list. V tej borbi so se odlikovali posebno nekateri duhovni.

In uspeh? Nekaj ga je, prav veliko ga pa še ni. Vendar pa so tla za nadaljnji razvoj in za končno zmago pripravljena. Kateri znaki nam dajejo to upanje?

V šoli se otroci vzgajajo v duhu abstinence in zmernosti. In vem, kolikim fantičem se pijača kar gnusi. Prosim, nadaljujte delo v šoli. Ko stari grešniki pomrjo, pride nov, lepše vzgojen rod, pa bo med njim mnogo več abstinence, posebno pa resnične treznosti.

Povsod se čuje, da se veliko manj pije. Posebno mladeniči in med njimi Orli, pa oni iz Marijine družbe se v nekaterih krajih kar odlikujejo. Največkrat slišim, da gostilničarji zdihujejo, ker se žganja premalo popije. Deo gratias! Toda ne le škoda za ljudstvo, ampak strašen greh zoper Boga in bližnjega je ponujanje tistega

¹ Synod. I. pg. 85 § 1 et 2 pg. 85—88; pg. 46 § 2; Škof. List 1903 pg. 8 sq., 96 sq.; 1904 pg. 31 sq.; 66 sq.; 1906 pg. 9 sq.; 1910 pg. 36; 1911 pg. 139; 1912 pg. 117—126; Mladeničem 2. zv. pg. 62—89.

¹ Synod. I., pg. 89 § 2., 95 sqq.

peklenskega špirita, ki se je po nekaterih hribih in tudi dolinah ravno zadnje čase močno razširil. Gospodje, na noge zoper hudobne kvarivce našega ljudstva!

Kako na široko je bil zasnovan protialkoholni kongres ob koncu minulega leta! Ako ga primerimo s poprejšnjimi bolj klavrnimi kongresi, si bomo radostnega srca zaklicali, koliko je protialkoholna ideja napredovala, sicer polagoma, skoraj nevidno, vendar napredovala je.

In list »Zlata doba«, ali ni precej razširjen? Igralo mi je srce veselja, ker se je lani tako po njem popraševalo in zdihovalo, ko je za nekoliko časa prenehal in je bila nevarnost, da ga ne bo več. Sedaj šele se je spoznala potreba takega lista in ta potreba je dokazala, kako globoko je že zaseglo protialkoholno gibanje!

Namesto bratovščine zmernosti se je zasnovala »Sveta vojska«. Ime bratovščina je nekako preveč milo in pobožno, zato naj ga izpodrine beseda »sveta vojska«. Ta grozna beseda se nekako bolj vjema z duhom našim na borbe, na vojsko, na upor nagnjenih časov. Torej na vojsko! Tako kličite naše mladeniče in može, deklice in žene.

Gospodje, dosedaj ste veliko storili za zmernost in vzdržnost. Delali ste ne le z besedo, ampak tudi z zgledom. Splošno se pravi, da se po župniščih mnogo manj pije, mnogo več pa dela in moli. In hvala Bogu, kamorkoli pridem, vidim gospode zmerne in med njimi marsikoga popolnega abstinenta. Upam, da prav kmalu ga ne bo več pijanca v našem svetem stanu. Dijaki v zavodih svetega Stanislava so v. važnih mladeniških letih popolni abstinenti. Bogoslovcem se daje vino edino ob nedeljah in praznikih. Naj se to uvaža o počitnicah!

Nujno prosim prav vse gospode, pospešujte protialkoholno društvo »Sveta vojska«. O, naj se ta sveta vojska vname v vsaki župniji, naj se vžge v vsaki družini, naj besni po celi domovini!

e) Delo proti izseljevanju.¹

Koliko škode napravi izseljevanje naši domovini! Najboljše delavske moči odhajajo v rudnike na Nemško, na razna dela v Ameriko in premnogo deklet celo za razuzdano življenje v Afriko. Premnogi se uničijo telesno, premnogi tudi duševno. Kolike požre bogokletna socialna demokracija in kolike amerikansko brezboštvo.

V dnu duše zatrepetam, ko iz Amerike dobivam večkrat izredno nesramna pisma, ko čujem o zlorabi deklet v Ameriki in Afriki, ko slišim, da imajo Slovenci v Ameriki nekako deset proticerkvenih in zoperverskih listov.

Z menoj vred jokate in zdihujete tudi Vi, goreči bogo- in domoljubni duhovni pastirji! Svarili smo zoper izseljevanje v raznih govorih in spisih: vse zastonj! Da bi se zlo vsaj omejilo, se je v Ljubljani ustanovilo Rafaelovo društvo in zadnje čase tudi v Newyorku, da bi obe družbi sodelovali v obrambo naših izseljencev. Zasnovala se je tudi skrb za dekleta, ki so tako nespametna, da za par grošev hite svojo dušo in svoje telo prodajati v Afriko. Rafaelovo društvo mi piše, da zavzema v prvi vrsti vsestransko delo varstva izseljencev in sicer mi piše takole:

a) V družbeni pisarni dobi vsak izseljenec pred odhodom potrebna navodila, kako se ima vesti, kaj mora vse vedeti in seboj vzeti v tujino itd.

b) »Kažipot« ali »priporočilni list«, v katerem so zapisani vsi zaupniki Rafaelove družbe celega sveta, kamor se more potnik zateči v slučaju potrebe.

c) Družbeni znak, katerega nosi izseljenec vidno na svoji obleki, ima to dobro lastnost, da ga vedno in povsod varuje pred raznimi nepriilikami, ker potovalne družbe dobro vedo, kaj pomeni zanje to, ako se izseljenec pritoži kakemu zaupniku v slučaju krivice, da le ta nastopa z veljavo družbe, kar ima za prizadete nasilnike hude posledice.

d) Nadalje se vsakemu izseljencu nasvetuje prava proga v kraj, kamor želi potovati; pove se mu natančni in najcenejši znesek vožnje po suhem in po morju iz Ljubljane do zadnje postaje, kamor je izseljenec namenjen, da ga v potovalni agenturi ne morejo prevariti, ko si kupi vožnjo karto. Posebno opozarjamo na veliko važnost Rafaelove družbe, da razpolaga z varstvenim znakom in z dobrimi nasveti svojih zaupnikov, kadar so na potovanju žene, otroci in dekleta sama. Radi kažipota in priporočilnega lista omenjamo še posebej, da ima v svoji vsebini navedena mesta in kraje, kjer se izseljenci ustavljajo, cerkve in službe božje, da se potnik tudi lahko posluži duševnega okrepčila.

Tako mi družba opisuje svoje delovanje. Trdi pa v listu, »kako je po dolgi izkušnji prišla do prepričanja, da ji ni mogoče zadostno uspevati in svoje naloge povoljno izvrševati brez pomoči od strani ordinariata in rednega sodelovanja gg. duhovnikov osobito v krajih, kjer se

¹ Škof. List 1903 pg. 35 sq., 96 sq., 105 sq.; 1907 pg. 111; 1909 pg. 76, IV. 2. sq.; 1910 pg. 38; Synod. I. pg. 99—101; Mladeničem 2. zv. pg. 186 sq.

siromašni ljudje mnogo izseljujejo, pa so brez pametnega vodstva.«

Potem pa predlaga družba v pretres načrt o sodelovanju duhovnikov. Predlog se glasi:

»Naj bi se vpeljali in vzdržavali pri izobraževalnih društvi odseki Rafaelove družbe, vsaj v krajih, kjer se ljudje pogosto izseljujejo. Tak odsek bi imel nalogo tiste ljudi, ki nočejo ali res ne morejo ostati doma, poučiti o razmerah kraja, kamor so namenjeni, jim svetovati, naj se gotovo obrnejo na Rafaelovo družbo pismeno ali osebno, oglasijo v pisarni Rafaelove družbe, preden se dogovore s kakim agentom potovalne prekmorske pisarne.«

»Tak odsek Rafaelove družbe bi moral vse kako voditi kak duhovnik ali izobražen lajik, ker tu bode potrebno izseljencem dajati zanesljivih in koristnih informacij ter jim preskrbeti potrebne listine za razne slučaje, kakor krstni list, domovinski, poročni, smrtni list itd., posestnike opozoriti, da treba pri posestvu pred odhodom napraviti vsestranski red radi raznih pogodb, vknjiženja, prepisov, denarnih razmer itd. Vse to je potrebno pravilno urediti, da se ne pokažejo pozneje zle posledice malomarnosti, kar se vedno dogaja.«

»Zelo važno in potrebno je tudi, da se pametno uredi denarno vprašanje in sicer, ako mož pošilja svojim iz tujine denar: kam, komu in kako? Do sedaj so pošiljali denar deloma po agentu iz Newyorka, ki ima zvezo z nekaterimi tukajšnjimi posojilnicami, ki pa žalibog niso bile vselej zanesljive in so ljudje denar pogubili. Nepoštene so bile tudi nekatere ameriške banke. Ker pa imamo že skoraj v vsaki fari svojo posojilnico in hranilnico, bi se lahko uvedlo, da bi Rafaelova družba v Newyorku in nje po-družnice posredovale in pošiljale denar dotičnim posojilnicam z določilom, kako ga upravljati. Vodstva posojilnic in odseki Rafaelove družbe bi pa morali sporazumno strogo nadzirati v posameznih krajih, da se ta denar ne porabi po nepotrebnem proti volji vpošiljavca od strani domačih, temveč da pravilno vložen počaka, ko pride mož domov in najde vse v redu, kar se pa večkrat nasprotno pripeti. Naša družba je v dobri zvezi z Rafaelovo družbo v Newyorku in čim bolj bomo delovanje organizirali, tem večje uspehe bomo dosegli. Ker namerava naša družba to organizacijo dosledno izpeljati, pričakuje primernih nasvetov od p. t. konzistorija, da po-sname iz njih vse dobre in porabne misli v označeno svrhu.«

»Posebno skrb obrača Rafaelova družba na one, ki se za vedno odpravljajo iz domovine, da si na tujem ustanove svoj dom. Največ takih izseljencev je pač v Ameriki... Razmere teh niso najboljše; zato je treba premišljevati, ali bi se v tem oziru ne dalo kaj bolj pametnega ukreniti? Pojavila se je misel in utrdilo prepričanje, da bi bilo boljše za naše rojake, ko bi se naseljevali v pravih, celotnih kolonijah, kot pravi stalni posestniki zemlje in hiše. Za take kolonije pa niso več v Ameriki ugodna tla. Zato se je Rafaelova družba informirala v Bosni, Hercegovini, Slavoniji, v krajih, kjer je dobra, rodovitna zemlja, pa zelo nizka cena, kako bi bilo mogoče osnovati tu slovenske kolonije. Naša družba stoji v pismeni zvezi z izkušenimi možmi, ki bi preskrbeli za izseljence vse potrebno, to je nakup dobre zemlje, kupno pogodbo itd. Za taiste torej, ki se izselijo za vedno, ter tudi za one, ki so si v tujini toliko prihranili, da si lahko kupijo posestvo, pa ne najdejo za to priložnosti v svojem rojstnem kraju, bi bila taka kolonija velikega pomena, ker tu bi bili kakor doma in bi se na ta način preprečilo mnogo gorja.«

Tako Rafaelova družba in prosi, naj bi se te točke pretresovale in se navodila in ukrepi njej prijavili, da bo mogla bolj lahko doseči svoje namene.

O tej zadevi bomo govorili pri shodu dekanov meseca aprila in na sinodi, ako jo bom mogel prirediti.¹ Zato prosim gg. dekane, da bi sami ali na kaki konferenci še o tej prevažni točki razmišljevali in mi v Ljubljano prišli s koristnimi predlogi.

Kaj pa skrb za dekleta, katera posebno iz Vipave hodijo v Aleksandrijo in v Kairo? Ali bi ne mogli duhovni onih krajev po svojih dekanih poslati shodu dekanov primernih predlogov? Vsekako bo treba začeti bolj živahno zvezo z našimi ondodnimi misijonarji in ostati v stiku z dekleti, da se bo moglo vsaj nekoliko nadzorovati njihovo dejanje in nehanje.

3. Delo in časopisje.²

Časniki so dandanes silna moč. Za premnoge, tudi bolj izobražene ljudi, je časnik skoraj edini vir, iz katerega zajemajo svoje verske, socialne in politične nazore. Od časnikov se zato mnogo zahteva. Urednik bi moral biti vsesplošen ženij; gotovo pa ne bi smel biti urednik, kdor

¹ Množe se prošnje, naj bi se sinoda vršila še le prihodnje leto.

² Syn. I. pg. 101 sq. in večkrat v Škof. Listu.

nima precejšnih študij. In kako hitro mora urednik delati! in vsak dan nepretrgoma! Lahko je nam, ki list mirno čitamo, pa kaj kritiziramo, ako ni vse izredno zanimivo, ako list nima naj-novejših in zanesljivih poročil: toda urednik je sirota in pravi mučenec. On je pa tudi pravi apostol, ako je v pravem duhu izobražen in v tem duhu vodi list od prve do zadnje strani; ako je pa sam svobodomiseln, brezveren, razuzdan in s tem duhom prepreza svoj list, je pravi apostol pekla.

No, ni mi treba šele razlagati pomen časopisov, marveč je moj namen, le pregledati naše delo pri naših katoliških časopisih. Povprašajmo se, če tudi v tem oziru izpolnjujemo svojo dolžnost? Naštejmo liste kar po redu.

1. Imamo štiri politične liste. Na čelu jim je dnevnik »Slovenec«. Zadnje čase se je močno povzdignil. Prinaša zares dobrih vzgojnih člankov, se prav srečno in bistroumno bori zoper vsakovrstne spletke nasprotnih strank in listov, prinaša politične in druge preglede iz raznih slovenskih pokrajin, iz Evrope in iz vsega sveta; zadnje čase nam je prinašal prav izvrstna in zanesljiva poročila o dogodkih na jugu in sedaj o dogodkih v Londonu. List postaja vedno bolj plemenit v nazorih, izrazih in v polemiki; sirovostim se po možnosti izogiba. Pozna se, da je uredništvo zanesljivo, pravega duha, spretno in da še vedno napreduje. Koristen je komité, ki se redoma shaja vsak teden in se razgovarja o »Slovincu« in njegovih nalogah. Kaj pa, ko bi si list privzel še nalogo, da katoliško gibanje po celem svetu bolj sistematično zasleduje in nam o njem poroča? Ta list so začeli duhovniki in ga tudi mnogo let skoraj sami urejevali. Ker se je list tako razvil in razširil, mora imeti v uredništvu raznih spretnih oseb. In zares, dobili so se učeni, spretni, izobraženi, navdušeni mladi možje, ki v uredništvu delujejo. Ko sem prišel v Ljubljano, je imel list le 1400 naročnikov; v Ljubljani sami je bil slabo razširjen. Sedaj pa si je z lastnim trudom priboril prvo mesto med slovenskimi političnimi časopisi in ima za vsakdanjo izdajo naročnikov nad 4000, za soboto pa še povrh teh 4500; mnogo se ga še vsak dan razpeča po prodajalnicah: v Ljubljani se mnogo čita.

Zvesto mu pomaga »Domoljub«. Mislim, da je ni vasi, kjer bi se zanj ne vedelo. Med ljudstvom ima večjo moč od »Slovenca«. Pa je tudi spretno urejevan: ima člankov političnih, poučnih; prinaša zanimive povesti; ima dopise iz vseh slovenskih krajev. Zadnje čase ima tudi

večkrat apologetičnih člankov zoper grde verske zmote bogusovražnih listov in oseb. Prizadeva se, varovati se osebnosti; seveda ni mogoče nedotakniti se nobene osebe; včasih mora tudi beseda biti ostra, ako je pohujšanje veliko. Tudi ta list je duhovnik začel in ga duhovniki vodijo. Letos bo imel naročnikov blizu 30.000.

Prav spretno piše »Gorenjec«, ki je iz liberalnih rok prišel v katoliške roke. Čudimo se večkrat izredno dobrim člankom in kratkim sicer, toda popolno zadostnim novicam. Ureja se v duhu naše slovenske ljudske stranke. Ureja ga duhovnik, ki ima toliko delavne moči, da se zraven pastirstva še za ta list trudi. Čujem, da list sam sebe vzdržuje.

Starejše so »Dolenjske Novice«, ki so le deloma politične, deloma pa gospodarske, prikrojene za potrebe dolenjskega kmeta. Tudi one so delo naših duhovnikov. Dobro znamenje, kako so potrebne in priljubljene, je to, da so letos povečane.

2. V drugi vrsti pridejo razni stanovski listi. Poglejmo jih! »Detoljub« za ude patronata Vincencijeve družbe, ki jih vnema, naj bi skrbeli za zanemarjene otroke in za njihovo oskrbo nabirali članov z mesečnimi malimi prispevki.

»Vrtec« in »Angelček«, priljubljena mladini ljudskih šol. Prinašata primernih povesti, pesem, razprav in slik. Ko bi se le nekoliko bolj razširila in si pridobivala zmeraj več prijateljev, ki bi ju šolskim otrokom oskrbljevali.

»Mentor« in »Zora« za srednješolce in akademike. »Mentor« bolj poučen za gimnazijalce, »Zora« že bolj kolitična za gibanje med našimi akademiki.

»Mladost« za naše mladeniče po deželi, predvsem za naše Orle. Koliko lepih člankov in sicer jako vzgojnih in ravno za naše mladeniče primernih je že prinesel ta list. Mikavni so dopisi o delu naših Orlov po deželi. Energično in spretno pospešuje in vodi organizacijo tega nam nad vse milega društva. Čul sem, da je »Mladost« lani z Orli vred nekoliko opešala; toda z novim letom se je zopet visoko dvignila in bo prekrasno vzgojevalno delo vneto in neutrujeno nadaljevala.

»Slovenski Učitelj« je svetovavec našim katoliškim učiteljem in našim katehetom. Prinaša članke o vzgoji in metodi; prinaša tudi zanimivih šolskih novic. Naj bi se vsi učitelji okoli tega lista zbrali, ki naj bi jim bil voditelj za pravo krščansko vzgojo in bi jih napolnjeval z neupogljivim pogumom za vzvišene ideale.

Za duhovne je začel izhajati list »Vzajemnost«. Od več strani se nam piše, da ga gospodje odklanjajo. Tudi jaz sem mislil, da je že prenehal, in sem tako na nekatera vprašanja službeno odgovoril. No, ravnokar se mi je pa reklo, da se je druga številka natisnila in da so mnogi duhovniki uredniku dajali poguma, naj ne preneha.

»Glasbenik« je za učence in učitelje cerkvene glasbe. Želi razvijati cerkveno petje in cerkveno glasbo po naši škofiji. Mnogo je pripomogel, da imamo pri nas izvrstne cerkvene zборе, ki delujejo točno v cerkvenem duhu in po cerkvenih navodilih.

»Občinska Uprava« je namenjena posebno županom in odbornikom, da se pouče pravilno in postavno upravljati naše občine. Župani imajo silno zopernega dela in morajo mnogo postav, ki zadevajo občino in njene posle, prav točno poznati; seznaniti se morajo tudi z napredkom v raznih občinskih napravah. Kako pa naj za vse to zvedo, ako ne bi imeli svojega lista?

Naj omenim še »Gospodarski List« in razne »Domoljubove« priloge za gospodarje in gospodinje.

Kaj ne, zopet lepo število listov! Vse liste, ako izvezamemo »Zoro«, »Mladost« in »Občinsko Upravo«, so duhovniki začeli in jih tudi marljivo ter spretno urejajo; pri drugih pa vsaj izdatno sodelujejo. Ni nobene panoge vzgoje, pri kateri ne bi duhovniki sodelovali.

3. Imamo znanstveni list »Čas«, ki ga izdaja Leonova družba. Po vsebini se sme meriti s sličnimi listi drugih narodov. Žalibog, da ima premalo sotrudnirov in premalo naročnikov (blizu 1200)! Ureja ga učen duhovnik, prvi dogmatik v naši škofiji; največ mu pomaga lajik, izboren filozof. »Čas« je bil vedno korekten; v njem ne najdeš niti sledu kakih modernističnih trditev, marveč je od začetka pobijal nauke, katere so pozneje sv. Oče kot zmotne zavrgli. Na ta list smo po pravici ponosni. Zato ga vsaj naročujmo in čitajmo!

4. Celo beletristični list »Dom in Svet« so ustanovili, ga urejajo in vanj pišejo večinoma duhovniki. Ta list je prinašal najlepše romane, povesti, pesmi in kritike. Po njem je zaslovel prvi slovenski romanopisec duhovnik Finžgar, sta zaslovela najboljša pesnika Anton Medved in Silvin Sardenko, oba duhovnika; zraven se odlikuje pisatelj dr. Frančišek Detela. V naših hudih časih je tudi ta list nekoliko opešal, vsaj tako sodi javnost. Toda vse se pripravlja, da se zopet dvigne in zbira okoli sebe naše dobre slovenske pisatelje. Le eno željo bi imel: da bi razne po-

vesti bolj prešinjevala krščanska ideja in bi se borbe življenja prikazovale v luči krščanstva in kakor se razvijajo v človeku, v družini, v društvu in državi pod vplivom krščanstva na gol naravne moči. Ima okoli 2500 naročnikov.

5. Kako naj bi ne omenil našega »Bogoljuba«! Duhovnik ga spretno ureja. Zares je Bogoljub. Širi ljubezen do Boga, do Marije, do pravega krščanskega življenja. Poroča o krščanskem gibanju širom naše slovenske domovine. Ima prelepih razprav in navodil in pesem. Tu poznamo pesnico uršulinko Elizabeto, ki ima res pravega pesniškega duha in lep slovenski jezik. Ima blizu 23.000 naročnikov. Hvala Bogu!

6. Na zadnje pride »Zlata doba«. Pobija gnusno pijanstvo in prinaša razprav, pouka in poročil. Urednik ji je zopet duhovnik. O naj ji dobri in milostni Bog podeli prav veliko uspeha za zdržnost in zmernost med Slovenci ter nam pomaga, da si priborimo zares zlato dobo!

7. Temelj vsemu literarnemu delu je pa naše prekoristno Katoliško tiskovno društvo. Zasnova ga je majhen, suh, nezaten, upokojen župnik v davnem času, ko sem bil še jaz semeniški podvodja. Spočetka je bilo to njegovo zasebno delo: mala tiskarna in Katoliška bukvarna. Šele, ko je on opešal, je na njegovo mesto stopilo društvo, za katero so duhovniki premnogo žrtvovali. Dokler so bili bolj mirni časi, se je polagoma razširjevalo in utrjevalo. Sčasoma si je nabralo precejšno glavnico. Spretno in previdno ga je mnogo let vodil zopet bolj tih in miren gospod, ki ima pa veliko srce, plamteče ljubezni do Boga in do bližnjega.

Vse to je bilo delo previdnosti božje, ki je pripravljala sredstva za naše nenavadno razburjene čase. Ko so okoli leta 1900. taki časi zahtevali dela še bolj obsežnega, se je društvo nekako preosnovalo. Sezidalo je veliko tiskarno, ki je zares izredno lepo uspela in je v vsakem pogledu praktična; kar se tiče oprave, strojev, stavka in sploh vsega dela, stoji na vrhuncu časa in je vporabila vse izdelke modernega napredka. Združeno ima krasno katoliško bukvarno in še drugo prodajalnico. Pridobilo si je društvo zanesljivih in spretnih moči za tiskarno, za upravo listov, za bukvarno in prodajalnico, da je promet zares velikanski.

Pa društvo je poseglo še dalje. Kupilo in uredilo je lepo tiskarno in bukvarno tudi v Novem mestu, kjer je žrtvovalo mnogo denarja, ki pa nosi mnogo sadu na polju krščanske omike s tiskom in razpečevanjem dobrih knjig.

Naj podeli Bog temu za našo kulturo prezaslужnemu in prekornistnemu društvu polnim blagoslova, da se more času primerno razvijati in utrjevati in kakor dosedaj tudi v bodoče hoditi na čelu katoliške kulture med Slovenci.

Ne smem pozabiti na tiskarno v Kranju, ki jo je za katoliško pridobil nadarjen, previden, podvzeten in energičen duhovnik s pomočjo sobratov in vrednih lajikov. Napreduje in ima že svojo hišo ob bregu Kokre. Tiskovno društvo je pa v Kranju utemeljilo svojo bukvarno na mestu liberalne, da se iz te bukvarne širijo dobre in poštene tiskovine med našimi Gorenjci.

Naj ne pozabim še Zadružne tiskarne v Ljubljani, ki je tudi v rokah naše stranke in tiska razne zadužne in druge spise in liste.

4. Delo na političnem polju.

Bolj globoko kot kdaj poprej posega dandanes politika na vse strani ljudskega življenja. Je pa odločilna tudi za krščansko kulturo. Saj streme vse politične stranke v postavodajstvu, v državi in v družini, v kulturnih in gospodarskih zavodih in napravah uveljaviti svoja verska načela in urediti vse v luči svojega svetovnega naziranja. To je bistvo vseh trdovratnih in besnih političnih borb v raznih zakonodavnih zborih.

Iz višjih krogov so se ti divji boji zanesli do najbolj borne hišice v zadnji planinski vasi, posebno od časa, ko smo dobili splošno in enako volilno pravico. Ta splošna in enaka volilna pravica je nujna posledica vsega državnega in političnega razvoja od francoske prekucije sem. Ni osnovana v organizmu človeške družbe, ampak temelji na liberalnem bogotajskem načelu, da je vsak človek le za se in ima zraven sebe, celo proti sebi vse druge ljudi, katere je pa sila in potreba primorala združiti se, izbrati si zastopnikov, ki jih v njihovem imenu in po njih oblaščenih sklepajo vse, kar je za skupno življenje potrebno. Ni čuda, da si vsakdo išče enako mislečih, ki bi po svojih zastopnikih uveljavili svoja načela, svoje koristi brez ozira na druge, ki se morajo udati večini, torej sili. Od tod izvirajo ustavne in politične borbe, odtod večni nemiri v državah, zasnovanih na tem v človeški naravi neosnovanem temelju.

Pa tudi na krščanskem temelju se moremo teh ustavnih pravic posluževati. Po teh načelih, ki so edino pravi, prihaja vsa oblast vladati od zgoraj in so oni, ki imajo oblast v rokah, pred Bogom dolžni vladati pravično, varovati naro-

dom, občinam, družinam in posameznikom njihove pravice, kakor jim jih je primerno njihovi naravi dal Stvarnik, skrbeti za blagor vseh in si prizadevati, da se navidezne ali tudi resnične nasprotnosti med narodi in stanovi tako izravnajo in uredi, kakor zahtevajo skupne koristi in se vjema s pravično voljo božjo, kakor se izkazuje pozitivno v nadnaravnem razodetju ali naravnost v človeški naravi sami. Vse to spoznati ni lahko. Zato morajo vladarji in sploh načelniki držav uporabiti vsa sredstva, da se pouče. V ta namen more služiti ustavna uravnava držav, v kateri ljudstva izbirajo svoje zastopnike, ki poznajo njihove potrebe in pravice, da jih v zborovanjih pretresajo, utemeljujejo in skušajo spraviti v sklad s potrebami in pravicami drugih dežel in narodov, kakor zahtevajo skupne koristi države v blagor vsem.

Ako v tej luči gledamo ustavno življenje, se ognemo temeljnim pogreškom o suvereniteti ljudske volje, ki jo morajo oznanjati bogotajci in ki včasih nehote in nevedoma premami tudi katoliške može in narode in volivce, pa se brez skrbi poslužujemo ustavnih pravic. Da, posluževati se jih moramo, posluževati se splošne in enake volilne pravice, da po svojih zastopnikih uveljavimo v postavodajstvu za države, narode, družbe in družine edino prava krščanska načela zoper organizirane, nasilne in spretne zastopnike teh načel. V tej luči spoznamo, da smo tudi kot duhovni pastirji, kot učitelji in voditelji vernega ljudstva dolžni ob času volitev odločno in z vso silo poseči v žalibog tako divje in besne volilne borbe.

Ker stoji pri nas v ljubljanski škofiji edino ljudska stranka na temelju krščanskih načel in je zvesta sveti katoliški Cerkvi, katera edina brani, razlaga in varuje vse po Kristusu razodete nauke, zato smo mi dolžni delati za to stranko v času miru, še bolj v času volilnih in drugih bojev. Pa, Vam ni treba te potrebe šele razlagati in dokazovati, saj jo sami prav jasno spoznavate. To priča pogumno in požrtvovalno politično delo povsod in vedno, ki se je pokazalo posebno ob času raznih volitev. Vodstvo naše ljudske stranke je na slovenske duhovnike ponosno in očitno se je priznalo, da so duhovniki tisto ogrožje, katero drži in sicer močno drži vso stranko, da more vkljub premočnim nasprotnim silam sijajno zmagovati.

Spoznali ste pa tudi, kako slaba in omahljiva je človeška volja, kako malo ljudi je v stanu iz resničnih načel izvajati dosledne sklepe za vse slučaje javnega delovanja. Morejo jih

razni osebni ali lokalni oziri, razni vplivi po nasprotnikih nagniti do dejanja, ki se z njihovimi načeli nič ne vjemajo, marveč jim kar naravnost nasprotujejo. To se pokaže posebno ob času raznih volitev. Zato pa ne smete zanemariti političnega dela tudi v mirnih časih. Ko bi mirovali, ko vernikov ne bi poučevali in organizovali, ko si ne bi vzgajali zaupnikov in ne bi teh prav posebno poučevali in pripravljali za čas borbe, prav lahko bi se dogodilo, da zmaga naš in božji nasprotnik.

Ta pouk spada k delu ljudskega izobraževanja; zato se more vršiti v raznih društvih. Pospeševati se pa mora tudi politična organizacija, posebno kmečka zveza, ki ima namen kmeta politično izobraževati in voditi. Da ne zaspi, treba shodov tudi v mirnem času, h katerim naj se privabijo in tudi pridejo naši poslanci, da jih ljudstvo vidi in sliši in si pridobe njegovo zaupanje, kar je za čas volitev eminentne važnosti.

Hvala Bogu, ljudska stranka ima izvrstnega, zares vernega, dalekovidnega, previdnega in neustrašnega voditelja; na strani mu stoje učeni, izkušeni, ženijalni in nesebični možje, ki ljubijo Boga in svoje ljudstvo, pa se zares prizadevajo zanj delovati. Res, pogostokrat ne razumemo njihove taktike. Kot modri vojskovodje ne smejo svojih namenov na vse kraje raztrobiti, marveč jih prikrivati, da jih tudi mi ne zvemo. V tem slučaju ne kritikujmo in ne obsojajmo svojih zastopnikov, marveč jim popolnoma zaupajmo. Dokler je na čelu stranke sedanje vodstvo, moremo zaupati. Saj vidimo, da znajo o pravem času zopet dobiti pravo smer, ako so se v splošnih zmešnjavah vsled nezanesljivosti zavčznikov kaj zmotili. Sedaj so zastopniki res disciplinirani in nastopajo v vseh slučajih kot en mož. V tej slogi je naše upanje.

Včasih se čuje, da se sloga ruši, da disciplina pojenjuje; to naj nas ne plaši, to so posledice človeških slabosti in strasti in se je do sedaj vselej vse poravnalo. Vendar kaj pa, ko bi se nesoglasnosti ne poravnale? Mogoče je. Za take nevarne, toda radi človeške slabosti možne čase moramo biti pripravljeni in bomo vsi složni in edini stopili na tisto stran, katero bomo spoznali kot pravo.

O kako težko in odgovornosti polno je tudi to naše, sedaj z dušnim pastirstvom tesno združeno delo! Molimo, molimo veliko, molimo pred tabernakelnom in kličimo na pomoč Ono, ki je »Sedes sapientiae«, da dobimo razsvetljenja in pomoči in poguma za vse kritične čase, ki nas gotovo še čakajo.

Konec.

Ko sem se odločil, podati Vam letos pregled našega delovanja, ki je v bolj tesni in bolj rahli zvezi z našim duhovnim pastirovanjem, pač nisem mislil, da se bo to poročilo tako raztegnilo, da, še sam nisem prav bistro in jasno pregledal vseh strani našega truda in dela. Sedaj pa ta pregled mene samega veseli in v srcu ves potolažen gledam na tako naporni, pa tudi uspešni in od Boga blagoslovljeni trud duhovnikov naše ljubljanske škofije. Bog nam daj prav veliko sodelavcev v vinogradu, veliko duhovskega poklica med dijaki in prave vzgoje v semeniških letih za vse naše ideale pro Deo, pro ecclesia et pro populo!

V Ljubljani, 22. januarja 1913.

† Anton Bonaventura,
škof.

Skrb za izseljence.

Motu proprio Pii PP. X. de catholicorum in exteris regiones emigratione.

Cum omnes catholicos Ecclesia materno studio complectatur, tum peculiari quadam sollicitudine caritatis eos prosequitur, qui, ut victum labore quaerant, aut meliorem sibi fortunam comparent, relicto natali solo in longinqua migrant, ubi saepius eis timendum est, ne, dum mortalis vitae rationibus prospiciunt, lamentabilem sempiternae iacturam faciant. Plura enim et illustris Nostri Decessoris et Nostra testantur

acta, quanto opere Apostolica Sedes bonorum societates foveat in salutem emigrantium institutas, quantamque praesertim adhibeat curam, ne Antistites sacrorum patientur in re tam gravi pastorem industriam suam desiderari. Iam vero, cum ob aucta populorum commercia et expeditiores commeatus aliasque causas plurimas, quotidie in immensum crescat emigrantium numerus, intelligimus Nostri muneris esse idoneum

aliquod reperire providentiae genus, quo quidem horum omnium filiorum temporibus succurramus. Equidem valde commovemur maximis periculis in quibus religio moresque versantur tot hominum, qui, ut plurimum, ignari regionis et linguae, atque ope sacerdotum suorum destituti, spiritualis vitae adiumenta nec ipsi sibi parare possunt, nec, quantum satis est, expectare ab Ordinariis locorum aut a consociationibus iis, quae in id sunt institutae. Quae vero ad medendum his tantis incommodis excogitata sunt, optatum non solent habere exitum, propterea quod eorum, qui in hac gravissima causa elaborant, laudabiles conatus aut operis magnitudine superantur aut consensum et unitatem saepe non assequuntur. — Nos igitur, tempus esse iudicantes necessitatibus tam magnae multitudinis stabili quadam ratione in perpetuum subveniendi, cum S. R. E. Cardinales e Sacra Congregatione Consistoriali in consilium adhibuerimus, Motu proprio ac de Apostolicae potestatis plenitudine, apud eam ipsam Congregationem novum Officium, seu Sectionem ut aiunt, de spirituali emigrantium cura constituimus. Huius Officii partes erunt, quaerere et parare omnia, quaecumque opus sint, ut in iis quae ad salutem animarum pertinent, emigrantium latini ritus melior conditio fiat, salvo tamen iure Sacrae Congregationis Fidei Propagandae in emigrantes ritus orientalis, quibus eadem Congregatio pro suo instituto opportune consulat. Ac de sacerdotibus ipsis emigrantibus hoc idem unice cavebit Officium; ad quod propterea praescriptiones ea de re, decretis Sacrae Congregationis Concilii datas, avocamus. — Itaque Sacra Congregatio Consistorialis, accedente Ordinarii studio, quorum quidem ipsa confirmabit fovebitque in advenas auctoritatem, suffragante etiam opera consociationum emigrantibus adiutandis, quarum beneficam actionem, quocumque res postulaverit, diriget, divino munere poterit et quae sint, pro varietate regionum, necessitates emigrantium cognoscere, et quae peropportuna visa fuerint malorum remedia decernere. Confidimus autem fore, ut quicumque catholicam rite colunt fidem, opus tam sanctum in salutem fratrum institutum precibus atque etiam opibus, pro sua quisque facultate, promovere velint, praesertim cum pro certo habere debeant summum Pastorem et Episcopum animarum nostrarum sua ipsorum caritatis officia amplissimo in caelis praemio remuneraturum.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XV. mensis Augusti MCMXII, Pontificatus Nostri anno decimo.

PIUS PP. X.

Naročila gg. župnikom.

Ker se izseljevanje vedno bolj množi in pride pri tem mnogo vernikov v največje dušne in telesne nevarnosti, so sv. Oče izročili skrb za izseljence preimenitni konzistorialni kongregaciji. Da bo pa ta kongregacija mogla ukreniti, kar bi bilo potrebno in koristno za izseljence, mora imeti pregled gibanja za izseljevanje in je zato poslala ordinariatom sledečo vprašalno polo:

Quaesita quae proponuntur ordinariis locorum emigrationis.

1. Dicatur utrum notabilis fidelium emigratio verificetur in ista dioecesi: quot circiter numerentur emigrati, qui adhuc civitatem in loco originis retinent: qui numerus quotannis, habita ratione ultimi quinquennii, emigrare soleat.

2. Quo plerumque se conferunt, tum cum emigrant ad exterarum nationes; tum si agatur de emigratione ad alia loca nationis propriae.

3. Agiturne saltem ordinario de emigratione temporanea.

4. Proficiscunturne integrae familiae, an viri et mulieres, pueri et puellae seorsim uti singuli, an etiam catervatim.

5. Qua de causa emigrant.

6. Adsuntne in ista dioecesi qui emigrationem ordinant vel etiam impellunt. Qui sint et quo spiritu ducantur, et utrum indifferentes aut etiam contrarii sint cuilibet adsistentiae religiosae emigrantium.

7. An adsint in ista dioecesi viri vel societates aut instituta, quae, christiano spiritu ducta, curam suscipiant de emigrantibus, ut eos adjuvent nedum pro negotiis temporalibus, sed etiam vel maxime pro spiritualibus.

8. An personae istae vel societates sint dioecesanae, necne: In utroque casu numerentur.

9. Quid agant sive ante digressum sive durante itinere in bonum praesertim religiosum emigrantium: et utrum curam suam erga emigratos extendant etiam in loco emigrationis saltem primis temporibus.

10. An in paroeciis, unde emigrantes in notabili saltem numero solent discedere, parochi solliciti sint ut hi sacramentis ante discessum reficiantur, eosque salutaribus monitis et opportunis consiliis et libris muniant ut a perversione praeserventur. An et qualem curam de ipsis habeant etiam in emigrationis loco.

11. Qui ex locis immigrationis in patriam redeunt, quales sint fide et moribus. Utrum pa-

roeciae et oppida ex emigratione dispendia moralia et religiosa patiantur. Redeuntes ex emigratione iam passi in fide dispendium, an plerumque ad fidem et ad officia religiosa redeant, an non.

12. An habeantur sacerdotes emigrati: quot sint et quales: quibus de causis emigrare petierint: an debitum modis et cum praescriptis licentiis discesserint: qua in dioecesi modo versentur et quomodo ibi se gerant: utrum aedificationi et utilitati sint, an scandalo et damno fidelium. Quo altero in casu, quid fieri possit ad tantum malum auferendum.

13. Si quod consilium habeatur in bonum praesertim morale et religiosum emigrantium, si quod opus suscipi utiliter possit in eorum salutem sive ante discessum, sive durante itinere, sive in loco emigrationis, illud suggeratur.

Naročam vsem gospodom župnikom naj v 14 dneh po sprejemu tega naročila na stavljena vprašanja odgovore, kolikor mogoče točno. Naj razlikujejo izseljence na Nemško, v Ameriko, v Egipt, pa tudi v Trst, na Reko in na druge kraje. Pove naj se število fantov in deklet izpod 20 let. Pri odgovoru ni treba vprašanj še pisati, ampak naj se kar zapiše: ad 1., ad 2. itd.

Odgovori naj se pošljejo gospodom dekanom. Le te prosim, naj odgovore zbero in naj podregajo za odgovor one gospode, ki bi morda odgovor zavlačevali. Dobljene odgovore naj pregledajo, izpopolnijo, odobre in čim prej pošljejo ordinariatu.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani, dne 30. januarja 1913.

† Anton Bonaventura,
škof.

33.

Različne opazke.

Missa pro populo in festo patroni loci. Na vprašanje, je-li so župniki dolžni maševati pro populo in festo patroni loci, se mora odgovoriti, da so dolžni, če se patronus loci ondi kot zapovedan praznik obhaja, sicer pa ne. Ločiti se namreč mora patronus loci in patronus ecclesiae (titulus). Hartmann: Repertorium rituum, 1908¹¹, piše na str. 131: Das Titularfest (Patrocinium) der Kirche ist an sich, d. h. wenn es nicht zugleich entweder als Ortspatrozinium oder sonst kirchengesetzlich als festum cum feriatiōe gefeiert wird kein gebotener Festtag und ist daher auch mit demselben keine Verpflichtung zur Applikation pro populo für den Pfarrer und keine Verpflichtung für das Volk zur Enthaltung von knechtlichen Arbeiten und zur Anhörung der heiligen Messe verbunden. Kdo pa je patronus loci? Hartmann piše (l. c. 129): Patronus loci heißt derjenige Heilige, unter dessen besonderen

Schutz Ländergebiete oder Ortschaften gestellt sind. Je nachdem dem Heiligen ein Reich, eine Provinz, eine Stadt, ein Dorf zum Schutze empfohlen ist, unterscheidet man patronus regni, provinciae, civitatis, oppidi und pagi. In dalje: Ist ein Fest eines Heiligen in der Gemeinde stets cum feriatiōe populi gefeiert worden, so gilt er als Ortspatron. — V ljubljanski škofiji imamo sv. Jožefa za deželnega patrona, zato se mora na ta dan maševati pro populo; drugih krajevnih patronov nimamo, zato tudi aplikacije pro populo ni. Edini lokalni patron je sv. Juri za Ljubljano. Ker se pa tudi že stoletja obhaja sine feriatiōe, zato tudi v Ljubljani odpade dolžnost aplikacije.

Praznik sv. Jožefa in Marijinega Oznanjenja se obhajata pro foro na dan 19. in 25. marca, čeprav sta prenesena in se in officio tedaj ne praznujeta.

34.

Kanonična vizitacija in birmovanje.

Razen v župnijah, naštetih v „Škofijskem Listu“, sq. 13, str. 43, bo vizitacija in birmovanje tudi še na Viču dne 20. aprila 1913.

35.

Škofovi pridržaji.

Facultatem absolvendi a peccatis Ordinario reservatis concedo etiam confessariis aegrotorum in nosocomiis.

Labaci die 18. Februarii 1913.

† Antonius Bonaventura,
pr. episcopus.

36.

Slovstvo.

Katoliški verouk za realko, učiteljske in dekliške liceje. Prva knjiga: Verske resnice (Dogmatika). Po I. in II. gimnazijski knjigi priredil dr. Ivan Svetina, profesor in katehet na c. kr. I. državni gimnaziji v Ljubljani. Odobril knezoškofijski ordinariat v Ljubljani dne 7. decembra 1911, št. 5168. Kot učno knjigo potrdilo vis. c. kr. ministrstvo za bogočastje in uk dne 18. januarja 1913, št. 55.574/1912. Cena vezani knjigi 2 K 80 h. V Ljubljani, 1913. V založbi Katoliške Bukvarne. Natisnila Katoliška Tiskarna. 8°, str. 176.

Vsebina: I. Dokaz resničnosti katoliške vere: 1. Dokazi o bivanju božjem. 2. Zgodovinski viri, iz katerih se dokazuje resničnost katoliške vere. 3. Jezus Kristus je pravi Bog. 4. O katoliški Cerkvi. II. Resnice katoliške vere: 1. O Bogu. 2. O božjih stvarih. 3. O odrešenju človeškega rodu. 4. O posvečevanju človeštva. 5. O dovršenju sveta. Berilo.

Mati čudovita. Šmarnice. Spisal dr. Josip Jerše, c. kr. profesor v Ljubljani. Ljubljana, 1913. Natisnila Katoliška Tiskarna. — Samozaložba. Str. 280.

Knjižica obsega: Predgovor, 31 šmarničnih govorov (245 str.) in kratek molitvenik. Govori imajo naslednje naslove: 1. Šmarnični zvon. 2. Materino ime. 3. Nevesta Sv. Duha. 4. Jutranja zarja. 5. Nad vse povišana. 6. Milostipolna. 7. Čudovito znamenje. 8. Lilija dolinska. 9. Visoka pesem Marijina. 10. Najboljša mati. 11. Pribežališče grešnikov. 12. Zdravje bolnikov. 13. Tolažnica žalostnih. 14. Mati dobrega sveta. 15. Pomoč kristjanov. 16. Mati čudovita. 17. Najčistejše srce Marijino. 18. Devica verna. 19. Mati svetega upanja.

20. Mati lepe ljubezni. 21. Sedež modrosti. 22. Dolorosa. 23. Kraljica mučencev. 24. Marijina smrt pa naša zadnja ura. 25. Marijino vnebovzetje. 26. Marijino kronanje. 27. Brezmadežno spočetje sem. 28. Žena obdana s solncem. 29. Mati svetega veselja. 30. Marija kraljica vernih duš v vicah. 31. Naša ljuba Gospa. (Slovo.)

Lurški prizori. Za šmarnice zbral in na svetlo dal Anton Žlogar, kanonik v Novem mestu. Novo mesto, 1913. Tisek J. Krajec nasl., Novo mesto. Str. 294.

Šmarnice obsegajo 235 strani, molitvenik je na str. 236—291. Vsebina: 1. Nebes kraljica — naša mati. 2. Marijina prikazovanja. 3. Marijini otroci. 4. Lurška duplina. 5. Bernardka. 6. Bernardkina pobožnost. 7. Smehljanje preblazene Device. 8. Marijina obljuba. 9. Bela obleka N. Lj. G. Lurške. 10. Preprosta obleka N. Lj. G. 11. Zlate rože na nogah N. Lj. G. 12. Marijino oko zre v nebo. 13. Rožni venec N. Lj. G. Lurške. 14. Molitev za grešnike. 15. Naša Lj. G. in pokora. 16. Čudežni studenec. 17. Brezmadežno spočetje. 18. Nasprotniki. 19. Lurd in duhovščina. 20. Kaj govori veda. 21. Čudeži in zdravniki. 22. Škofov odlok. 23. Romarska svetišča v Lurdu. 24. Bernardkina poznejša leta. 25. Zakaj se je Marija prikazala v zadnjem veku — in sicer na Francoskem. 26. Romanja. 27. Lurške procesije. 28. Zdravje bolnikov. 29. Lurška zmaga. 30. Lurška petdesetletnica. 31. Lurd in Slovenci.

Unterricht und Gebete für die erste heilige Beicht und Kommunion. Wien, 1912. K. k. Schulbücher-Verlag. Str. 12. Cena 6 h. — Knjižica je od cerkvene in državne strani potrjena tudi za ljubljansko škofijo.

Škofijska kronika.

Umeščen je bil g. Anton Jerič, kurat na Ustju, na župnijo Lozice dne 29. januarja 1913.

Konkurzni izpit je dovršil 12. in 13. februarja gospod Fr. Steržaj, župni upravitelj na Koprivniku.

V stalni pokoj nameravajo stopiti gg.: Franc Kunstelj, dekan v Cirknici; duhovni svetnik Mihael Barbo, župnik v Smledniku, in duhovni svetnik Janez Berlic, župnik v Bohinjski Srednji vasi.

Imenovan je za župnega upravitelja v Cirknici g. Jernej Pavlin, kaplan istotam.

V okrajne šolske svete so bili kot zastopniki katoliške Cerkve imenovani za naslednjo dobo 6 let:

1. za c. kr. mestni šolski svet Ljubljanski: prelat Andrej Kalan, stolni kanonik v Ljubljani; za namestnika: Anton Čadež, katehet v Ljubljani;

2. za c. kr. okrajni šolski svet za Ljubljansko okolico: Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; za namestnika: Valentin Zabret, župnik v Šent Vidu;

3. za c. kr. okrajni šolski svet v Kranju: Anton Koblar, dekan v Kranju; za namestnika: Alojzij Šarec, župnik v Šmartnem pri Kranju;

4. za c. kr. okrajni šolski svet v Radovljici: Janez Novak, častni kanonik in dekan v Radovljici; za namestnika: Janez Oblak, duhovni svetnik in župnik na Bledu;

5. za c. kr. okrajni šolski svet v Kamniku: Ivan Lavrenčič, dekan v Kamniku; za namestnika: Valentin Bernik, župnik v Komendi;

6. za c. kr. okrajni šolski svet v Litiji: Matej Rihar, dekan v Šmartnem pri Litiji; za namestnika: Andrej Širaj, župnik na Savi;

7. za c. kr. okrajni šolski svet v Krškem: Frančišek Schweiger, dekan v Leskovcu; za namestnika: Alojzij Kurent, župnik v Krškem;

8. za c. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju: Jurij König, duhovni svetnik in župnik na Vinici; za namestnika: Kazimir Kosobud, župnik v Črnomlju;

9. za c. kr. okrajni šolski svet v Kočevju: Frančišek Dolinar, častni kanonik in dekan v Ribnici; za namestnika: Ferdinand Erker, dekan v Kočevju;

10. za c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu: Mihael Arko, dekan v Idriji; za namestnika: Frančišek Hoenigman, župnik na Brezovici;

11. za c. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu: dr. Sebastijan Elbert, prošt v Novem mestu; za namestnika: Ivan Zakrajšek, župnik v Vavti vasi;

12. za c. kr. okrajni šolski svet v Postojni: Matija Erzar, dekan v Postojni; za namestnika: Jožef Laznik, župnik v Slavini.

Umrli je zlatomašnik Andrej Petek, župnik v pokoju, v Ljubljani 28. januarja 1913. Priporoča se častiti duhovščini v molitev.

Konkurzni razpis.

Razpisujejo se naslednje župnije: Smlednik v kranjski dekaniji, Godovič v idrijski, Bohinjska Srednja vas in Koprivnik v radovljiški dekaniji, Cirknica.

Prošnje za župnijo Smlednik so nasloviti na stolni kapitelj ljubljanski, za Godovič, Bohinj-

ska Srednja vas na knezoškofijski ordinariat ljubljanski, za Koprivnik na c. kr. deželno vlado za Kranjsko, za Cirknico na lastništvo graščine Thurnlack.

Zadnji rok za vlaganje prošenj je 22. marec leta 1913.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani, dne 21. februarja 1913.

Vsebina: 31. Duhovnikom ljubljanske škofije za l. 1913. — 32. Skrb za izseljence. — 33. Različne opazke. — 34. Kano- nična vizitacija in birmovanje. — 35. Škofovi pridržaji. — 36. Slostvo. — 37. Škofijska kronika. — 38. Kon- kurzni razpis.